Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | №6 (14028) | 1973 оной январиин 7, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да

1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын, транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай

Совет арад Коммунис партиин хүтэлбэри доро КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые шууд сэхээр бэелүүлнэ, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй даалгабаринуудые дүүргэхын түлөө шэн ...ьятайгаар тэмсэнэ.

1972 он — ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн бүгэдэ ниитын политическэ, ажалай дэбжэлтын ори байдалда тэмдэглэгдэв.

Коммунис байгуулалтада совет олонациональна арадай баатар ажалаар туйлагдаһан дүнгүүд энэ түүхэтэ ойдо зорюулагдаһан баярай хуралаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор гүнзэгыгөөр, бүхы талаһаа харуулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй һайшааһан, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталһан арадай ажахын түсэбэй ёһоор, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бүхы һалбаринуудай, ажалша коллективүүдэй, ажалшан бүхэнэй урда шэнэ, харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Энэ жэлдэ хэһэн ажалаймнай дүнгүүдһээ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал ехээр дулдыдаха байна. **Энэ ушар хадаа 1973 онине юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэл болгоно.**

Ажалшадай эдэбхи үүсхэл хүгжөөлгын, үйлэдбэриин арга боломжонуудые дээрүүлжэ ашаглалгын, арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэлгын, үлүүлэн дүүргэлгын нүлөө ехэтэй зэбсэг болбол социалис мүрысөөн, халдаа коммунис ёһоор ажалладахын түлөө хүдэлөөн хододоо байһан, мүнөөшье байнаар.

«Совет арадта, ССР Союзай бүхы национальностьнуудай ажалшадта» КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан хандаһан Хандалгада харюу болгон, олон түрүү хүдэлмэрилэгшэд, бригада, участок, цех, предприяти болон барилгануудай түрүү коллективүүд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абана, 1973 онине габшагай, бүтээсэ ехэтэй ажалаар тэмдэглэхые Советскэ Союзай бүхы ажалшадые уряална.

1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ түрүү хүдэлмэрилэгшэд болон ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэлгэ. дэмжэхэ зууравэ. КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК иигэжэ тогтооно:

1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын, транспортын, арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар эмхидхэлэй, олоно-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхые союзна республиканудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомууд, обкомууд, горкомууд, райкомуудые, министерство болон зургаануудые, союзна болон автономито республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдые, ажалшадай депутадуудай хизаарай, областиин. городской болон районуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудые уялгалха.

Предприятиин хүдэлмэрилэгшэдэй, бригадануудай, участогууд ба цехүүдэй, һалбаринууд хоорондын, тэрэшэлэн адли ба хоорондоо холбоотой предприятинуудай, организацинуудай хоорондохи социалис мүрысөөе саашадань һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Бүхы предприятинууд болон барилгануудай арадай ажахын тогтоогдоһон түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө һалбаринуудай, областьнуудай, хизаарнуудай, республикануудай социалис мүрысөө эмхидхэлгэ ашатай туһатай гэжэ тоолохо.

1973 оной социалис мүрысөөн иимэ уряа доро үнгэрхэ ёһотой — **һайн шанартай, бага гаргашатай ехэ продукци үгэхэ.**

Экономикые хүгжөөхэ, үйлэдбэриин болон ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хүдэлжэ байһан тухеэрэлгэнүүдые бүрин хүсэдөөр ашаглаха, түүхэй эд, материал, электрын элшэ хүсэ, түлишэ бүхы хэмжээгээр алмажа, энээнэй ашаар түсэбһөө үлүүлэн продукци гаргаха шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болодог ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха хэрэгтэ, тогтоогдоһон сортын, түхэлэй продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха даалгабарие заатагүй дүүргэхэ, хүдөө ажахын захилнуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ, наука болон техникын туйлалтануудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, барилгын болзор хорооохо, үйлэдбэриин хүсэнүүдые түргэнөөр байгуулжа, ашаглаха хэрэгтэ, продукциин өөрын үнэ хямдаруулха, бүхы һалбарнинуудай предприятинуудта арадай хэрэглэлэй эд бараа бүри олон янзаар, һайн шанартайгаар гаргаха хэрэгтэ мүрысэгшэдэй хүсэл оролдолгые зорюулха.

Эдэ дурсагдаһан шухалын шухала зорилгонуудые шиидхэхын тула предприятинууд болон организацинуудай гол анхаралые иимэ юумэндэ хандуулха шухала гэбэл:

энергетикэдэ — промышленность, транспорт, хүдөө ажахы болон хүн зоной ажаһуудалай эрилтые электрын элшэ хүсөөр таһалгаряагүйгөөр хангалгада, тепловой электростанцинуудта түлишын гаргашые түсэбһөө гадуур хорооходо, өөртөө хэрэглэдэг электрын элшэ хүсэнэй гаргашые, тэрэниие дамжуулхада ушардаг гаргашые хорооходо, энергетическэ түхеэрэлгэнүүдые түргөөр тодхожо, бүхы хүсөөрнь ашаглаха хэрэгтэ;

түлишын промышленностьда — бүхы янзын түлишые малтан абаха арга дүрые саашадань һайжаруулгада, хүшэр хүндэ, ажал ехэтэй хүдэлмэрие үргэнөөр оньһожоруулха, автоматизацилха хэрэгтэ, газар малтахадаа, ашагта малтамал бэдэржэ, газар доошонь нүхэлхэ ажалые түргэдхэхэ, түлишын гаргашые хорооходо, уурхайнуудые, нефть болон гаазай сорго хоолойнуудые табиха ба үйлэдбэриин барилгануудай болзорые хорооходо хэрэгтэ;

металлургида — гаргаша багатай прокат болон хоолойнуудые бүри ехээр гаргадаг болохо, тогтоогдомол хэм соонь түмэр прокадуудые гаргаха, металлаар хэгдэһэн продукциин шанар һайжаруулгада, сортыень үргэдхэлгэдэ. технологическа үйлэдбэриие ашагтай болгохо, металлургическа агрегадуудые бүри һайнаар ашагладаг болохо, үйлэдбэриие оньһожоруулха, автоматизацилха, металл болон материалай гаргашые бүхы хэмжээгээр хороохо, хара ба үнгэтэ металл үйлэдбэрилхэдөө түүхэй эд хүсэдөөр, бүхы талаарнь хэрэглэхэ, эд хэрэглэгшэдэй захил дүүргэжэ, металлаар хэгдэһэн продукци эльгээхэ түсэбөө саг соонь дүүргэжэ байха хэрэгтэ;

машина бүтээлгэдэ — шэнэ, бүтээсэ ехэтэй машина болон түхеэрэлгэнүүдые, приборнууд болон автоматизациин хэрэгсэлнүүдые бүри ехээр гаргадаг болохо, тэдэнэй техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ ба һайнаар ашаглаха, металлай гаргашые алмаха, хэрэглэхэ нормыень хороохо, технологическа түрүү үйлэдбэриие түргөөр нэбтэрүүлхэ, предприятиин халаан бүхэнэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, станогуудые һайнаар ашагладаг болохо хэрэгтэ;

химическэ, нефтехимическэ промышленностьда — технологическа үйлэдбэриие ашаг ехэтэй болгохо, химическэ түрүү шэнжэтэй продукци, концентрированнэ, холимол минеральна утэгжүүлгэ, ургасые хамгаалха ашаг ехэтэй хэрэгсэлнүүдые, мал ажалда хэрэгтэй микробиологическа тэжээл бүри ехээр гаргадаг болохо хэрэгтэ, каустическа содо, химическэ утаһа, пластмасса гаргадаг үйлэдбэриие техническэ талаар шэнээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгые түргэдхэхэ, нефть үйлэдбэрилдэг түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэхэ, аммиак, сернэ ба азотно кислота, мотоорой түлишэ, мүн бусад продуктнуудые үйлэдбэрилдэг томо агрегадуудые тодхожо, түргөөр, дүүрэн хүсэндэнь оруулха хэрэгтэ;

Ой модоной, модо үйлэдбэрилгын, целлюлозно-саарһанай промышленностьда — модо шэрэдэг трактор, автомобиль бүхэнэй бүтээсые дээшэлүүлхэ, модые хүсэдөөр хэрэглэхэ технологическа түрүү үйлэдбэри нэбтэрүүлхэ, саарһа хэдэг машинануудые, агрегадуудые түргөөр шэнэлхэ, целлюлоз, модон плитэ, картон, саарһа, мебель бүри ехээр гаргадаг болохо хэрэгтэ;

хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда — хүн зоной эрилтын ёһоор промышленна болон эдеэ хоолой эд бараа бүри ехээр гаргадаг болохо, тэрэнэй шанар, хэрэглэмжын шэнжэ һайжаруулха, түүхэй эд болон материал бүри ашагтайгаар хэрэглэхэ, технологическа шэнэ үйлэдбэри нэбтэрүүлхэ, станок, машина, агрегат, поточно лини бүхэндэ продукци бүри ехээр гаргадаг болохо, ажалай гаргашые хороохо хэрэгтэ;

барилгада — барилгын болзор хороохо, үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые, культурно-ажаһуудалай барилгануудые, гэр байра болзор соонь ашаглалгада оруулха, дүүргэгдээгүй барилгын хэмжээе бага болгохо, ашаглалгада орохоёо байһан барилгада мүнгэ зөөриие элсүүлхэ, барилга-хабсаралгын ажалай шанар һайжаруулха, өөрын үнэ хямдаруулха, машина болон механизмуудые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха, барилгын материал, конструкцинуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, гамнаха хэрэгтэ;

Транспортда, хэлхеэ холбоондо — ашаае түргөөр шэрэхэ, хүн зониие һайнаар хангадаг болохо, вагонуудай хооһоор ябаха ушарые локомотив, вагон, судануудай миин байха ябадалые хороохо, ашаа ашаха, буулгаха ажалые үргэлжэдэнь оньһожоруулха хэрэгые үргэдхэхэ, контейнернэ, багсалһан ашаа шэрэхэ ябадалые үргэдхэхэ, ашаа шэрэлгын гээлтэ хоролтые усадхаха, ашаа шэрэлгын өөрын үнэ хямдаруулха, арадай ажахые, хүн зониие бүхы янзын, хэлхеэ холбоогоор, телевидени болон радио-дамжуулгаар хангаха хэрэгые һайжаруулгада;

Научна шэнжэлэлгын, проект табидаг ба конструкторска организацинуудта — ашаг ехэтэй научна туйлалтануудые, түрүү шэнжэтэй проектнэ шиидхэбэринүүдые зохёожо, үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлхэ, зохеогдоһон машина болон түхеэрэлгэнүүдтэ, гэр байшангуудта, бусад барилгануудта материал багаар хэрэглэдэг болохые туйлаха, промышленностьда, үйлэдбэридэ, барилгада гаргаша багатай түүхэй эд, материал бүри үргэнөөр хэрэглэдэг болохо хэрэгтэ;

хангалгын организацинуудта — предприяти болон барилгануудые материально-техническэ талаар бүри һайнаар хангадаг болохо, материальна мүнгэн зөөриие ямараар хэрэглэжэ байһанай хойноһоо хиналта шангадхаха, нормоһоо гадуур байһан түүхэй эд, материал ба түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэриин эрьесэдэ оруулхын түлөө арадай ажахын арга боломжонуудые элирүүлхэ хэрэгтэ;

худалдаа наймаанда, ниитын эдеэ хоол ба ажаһуудалай талаар хангалтада — эд бараанай эрьесын, хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ, ажалай түрүү арга дүрые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, хүн зониие һайнаар хангадаг болохо, эд бараа хадагалхадаа, худалдахадаа гээлтэ хоролтыень бага болгохо, худалдаа-наймаанай, ажаһуудал хангалгын предприятинуудые мүнөө үе сагай техникэ болон түхеэрэлгэнүүдээр хангаха.

1973 оной арадай ажахын түсэбөөр тогтоогдоһон гол шэглэл ба тодорхой зорилгонуудай үндэһөөр мүнөө ябажа байһан социалис мүрысөөнэй гуримда зохихо хубилалта оруулхые профсоюзуудай ЦК-тай суг хамта СССР-эй министерствэнүүд болон зургаануудта даалгагдана.

Арадай ажахын 1973 оной түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын, транспортын ба арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшадые — предприятинуудай, барилгануудай ба эмхинүүдэй коллективүүдые шагнахын тула КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай 700 Улаан тугые дипломуудтайгаар, 180 мянган түхэригэй хэмжээнэй мүнгэн шангуудтайгаар бии болгохо. Арьбалагдаһан түүхэй эд ба материалнуудаар түсэбһөө гадуур продукци үйлэдбэрилэн гаргаа һаань, шангуудай хэмжээн 25 процентээр нэмээгдэхэ.

Дурсагдаһан Улаан тугуудые министерствэнүүдэй (албан зургаануудай) хоорондо, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадайнь тооё хараада абажа, ВЦСПС-тэй хамта хубаахыень Ажалай ба салин хүлһэнэй асуудалнуудые шиидхэдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедтэ даалгаха.

Арадай ажахын түсэбүүдые бүхы предприятинуудай ба барилгануудай амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ илагшадые — СССР-эй үйлэдбэриин министерствэнүүдые (албан зургаануудые), хизаарнууд, областьнууд болон республикануудые шагнахын тула КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай 62 Улаан туг бии болгохо, тэдэнэй 10-ниинь — СССР-эй министерствэнүүдтэ (албан зургаануудта), 7-ниинь — союзна республикануудта, 45-ниинь — автономито республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта зорюулагдана.

Һалбари доторхи предприятинуудай, барилганууд ба эмхинүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые квартал бүхэндэ согсолон гаргаха, тиихэдээ энэ мүрысөөгөөр илагшадта министерствэнүүдэй (албан зургаануудай), профсоюзуудай ЦК-нуудай дамжуулгын 1890 Улаан туг барюулдаг, 150 мянган түхэригэй хэмжээнэй мүнгэн шангуудые үгэлсэдэг мүнөөнэй гуримые үлөөхэ. Тоосоото квартал соохи дүнгүүдые согсолон гаргахадаа, жэлэй эхинһээ хойшо хэгдэһэн хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые хараада абаха.

Тус һалбаридахи социалис мүрысөөндэ ажалай эгээн эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан эрхим хүдэлмэришэдые, бригадануудай гэшүүдые шагнахын тула, тусхайта министерствын (албан зургаанай) ба профсоюзай ЦК-гай шиидхэбэреэр үгтэхэ «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн ниитэсоюзна, адли түхэлтэй тэмдэг бии болгохо. Энэ тэмдэгэй түхэл хэлбэри ба тэрээн тухай дүрим баталхыень ВЦСПС-тэ даалгаха.

Социалис мүрысөөндэ илагшадые бүри һайнаар урмашуулхын тула, предприятинуудай ба эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэхэ шангууд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1953 оной апрелиин 11-нэй № 1002 тогтоолоор хараалагдаһан хэмжээе 1973 ондо салин хүлһэнэй ниитэ фондын 0,05-һоо 0,01 процент хүрэтэр үйлэдбэриин министерствэнүүдээр нэмээхэ.

1973 оной социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр бригадануудай эрхим хүдэлмэришэд ба коллективүүдые урмашуулхын тула, гүрэнэй социальна страхованиин мүнгэнһөө Советскэ Союз соогуур, гадаадын оронуудта ябаха хүнгэлэлтэтэй аяншалгын 50 мянган путевко үгэхэ тухай ВЦСПС-эй дурадхалые һайшаан абаха.

Социалис мүрысөөндэ эгээн эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан комсомолшууд-залуушуулай коллективүүдые шагнахын тула 8 мянган вымпел бии болгохо ба эрхим залуу хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулхын тула хүнгэлэлтэтэй аяншалгын 10 мянган путевко үгэхэ тухай ВЛКСМ-эй ЦК-гай дурадхалые һайшаан абаха.

1973 ондо эгээн эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан, түсэбүүдээ дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын зорилгоор ажалай шэн габьяа гаргаһан үйлэдбэриин түрүүшүүлые СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнахын тула профсоюзай ба комсомолой органуудтай хамта зууршалхыень союзна республиканудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд болон обкомуудта даалгаха.

Абаһан социалис уялгануудаа бригадануудай, участогуудай ба цехүүдэй хүдэлмэришэд болон коллективүүдэй дүүргэхын тула шухала арга боломжо хангахыень министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта, предприятинуудай ба эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна, профсоюзуудай, комсомолой эмхинүүдтэ даалгаха.

Социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлгэдэ, уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүдые ходо шалгажа, согсолжо байха хэрэгтэ, мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые олондо тунхаглажа ба сасуулан жэшэжэ байха ябадал хангалгада онсо анхарал хандуулха.

Түбэй ба нютагай газетэнүүдэй, журналнуудай, радио-дамжуулгын ба телевидениин редакцинууд, Кинематографиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет арад бүгэдын социалис мүрысөөнэй ябаса тухай үргэнөөр тунхагладаг байха, тоогой ба шанарай талаар эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан бригадануудай, участогуудай, цехүүдэй, предприятинуудай, барилгануудай хүдэлмэришэд болон коллективүүдэй дүй дүршэлые ходо согсолжо, харуулжа байха, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, үүсхэлшэдэй хүдэлмэриин онол оншо ба аргануудые гүнзэгыгөөр тайлбарилан харуулха, **ажалай бодото баатарнууд тухай эли тодоор,** һонирхолтойгоор хөөрэхэ уялгатай.

«Правда», «Известия» газетэнүүд мүрысөөе бүри үргэнөөр олондо мэдээжэ болгохын тула түрүү мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдэй, бригаданууай, цехүүдэй ба предприятинуудай социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүд болон ябасые харуулха тусхай хуудаһануудые гаргадаг байха ёһотой. «Социалис индустрия», «Советская Россия», «Сельская жизнь», «Труд» газетэнүүдэй редакцинууд тиимэл зорилгоор һарадаа нэгэ дахин тусхай хабсаргалта гаргадаг байха.

Социалис мүрысөөнэй, ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөнэй асуудалнуудаар плакатануудые, харуулан ойлгуулха агитациин бусад хэрэгсэлнүүдые министерствэнүүдэй, албан зургаануудай ба профсоюзуудай ЦК-нуудай захилай ёһоор, олон хэһэгээр хэблэн гаргахыень Хэблэлэй, полиграфиин ба номой наймаанай хэрэгүүдые эрхилдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедые уялгалха.

1973 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын, транспортын, хүдөө ажахын ба бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшадай, ажалдаа эгээн һайн үрэ дүнгүүдые туйлагшадай, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ ба тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулагшадай — үйлэдбэриин түрүүшүүлэй слёдые 1974 оной эхеэр Кремльдэхи Съезднүүдэй ордон соо үнгэргэхэ.

***

Арад бүгэдын социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүд — промышленностиин, барилгын, транспортын ба арадай ажахын бусад һалбаринуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд 1973 онине юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэл — габшагай ажалай жэл болгохо, орондоо бүри ехэ продукци үгэхын тула, тэрэнэй эрхим шанар хангахын, гаргаша ехээр хороохын тула бүхы хаба шадалаа, эрдэм бэлигээ, дүй дүршэлөө зорюулха, тиин манай ороной экономикые саашадаа хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөхэ, совет арадай баян дэлгэр, болбосоронгы байдал улам һайжаруулха зорилгоор партиин хараалһан программа бэелүүлхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулха байха гээд этигэжэ байһанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ-эй ЦК элирхэйлэн мэдүүлнэ.

> **КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй һайшааһан, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталһан арадай ажахын түсэбэй ёһоор, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бүхы һалбаринуудай, ажалша коллективүүдэй, ажалшан бүхэнэй урда шэнэ харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Энэ жэлдэ хэһэн ажалаймнай дүнгүүдһээ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал ехээр дулдыдаха байна. Энэ ушар хадаа 1973 онине юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэл болгоно.**
>
> *КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолһоо.*

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ— ШЭНЭ АМЖАЛТААР

Ордендо „Электромашина“ заводто

Хэдэхэн жэлэй саанахана Владимир Георгиевич Баженов слесариин мэргэжэл шудалһан юм. Залуу хүдэлмэришэн яһала оролдожо хүдэлдэг, мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг һэн. Мүнөө «Электромашина» заводой кран бүтээлгын цехэй түрүү хүдэлмэришэдэй зэргэдэ жагсанхай. Халаанайнгаа даабари хододоо 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, һайн шанартайгаар ажалаа бүтээдэг.

Владимир Баженов ажал хүдэлмэри хүнгэдхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг юм. Урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ байдаг. Үнгэрһэн жэл автокран хүдэлгэхэ электросхемэ хубилган зохёоһон юм. Автокранууд түргэнөөр, һайнаар бүтээгдэдэг болоо. Шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар кран бүтээгшэд жэл бүри 6 мянган түхэриг арьбалха аргатай болоо.

Зураг дээрэ: «Электромашина» заводой түрүү хүдэлмэришэн В. Г. Баженов ажалдаа.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

МАНАЙ ЗОРИЛГО

Манай заводой коллектив үнгэрһэн жэлдэ амжалтатай ажаллажа гараа. Жэлэй 4 кварталай үрэ дүнгүүдээр Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, СССР-эй Машина бүтээлгын предприятинуудай министерствын болон электротехническэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Коллектив жэлэй 11 һарын үрэ дүнгүүдээр энэ министерствын предприятинуудай дундаһаа 2-хи һуури эзэлээ, министерствын болон профсоюзай ЦК-гай Ойн баярай хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Тэрэшэлэн партиин Буряадай обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй Ойн хүндэлэлэй грамота коллективтэ барюулагдаба.

Продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха гүрэнэй 1972 оной түсэб болзорһоо урид, декабриин 25-да дүүргэгдээд, даабариһаа гадуур 300 мянган түхэригэй продукци худалдагдаһан байна. Ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 2,8 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Шэнэ техникэ ашаглаһанай, эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулга бэелүүлһэнэй, ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэһэнэй ашаар һайн үрэ дүн туйлагдана. Алмалта, арьбалалтын түлөө тэмсэжэ, 80 тонно металл, 300 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн арьбалагдаа.

Завод соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ гол цехүүдэй дундаһаа кран бүтээлгын, туһалбариин үйлэдбэриин дундаһаа инструментальна цехэй хүдэлмэришэд түрүүлбэ. Г. М. Ключеровэй даадаг термистнүүдэй, В. Н. Калашниковай хүтэлбэрилдэг слесарь-хабсаргагшадай, В. А. Свирид гэгшын даадаг хэбшэдэй, М. М. Фоминагай ударидадаг шэрдэгшэдэй, В. Е. Власовай даадаг шудхагшадай, М. А. Багинай хүтэлбэрилдэг модошо дархашуулай бригаданууд ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэбэд.

Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шангуудта хүртөө. Шудхагша Ю. М. Евсюков, мастер Г. П. Шаманский, токарь В. А. Ечин «Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн байха. Слесарь Ю. А. Шапиро, ахалагша кочегар Е. В. Свешников, шулуушан Е. К. Журавлев министерствын болон профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Заводой коллектив туйлаһан амжалтаяа арьбадхаха, табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидээ.

Н. ДЕМИН,
«Электромашина» заводой хүдэлмэрилэгшэ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР К. А. ЧЕРНИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын хүдөө ажахын эмхи зургаануудта үни удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Кабанскын аймагай «Кабанский» совхозой отделениие эрхилэгшэ **Черников** Константин Антиповичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. СЕМЕНОВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **В. ДУБРОВСКИЙ.**

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй Байшан.
1973 оной январиин 4.

ЗҮБӨӨР ЭМХИДХЭЭД БАЙХАДА...

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай нишэ ган гасуур, ехэ үер боложо, ажахымнай саашанхи хүгжэлтэдэ ехэхэн һаад тойбо ушаруулаа. Гэбэшье совхозоймнай хонишод, һаалишад болон үхэршэд эдэ бэрхэшээлнүүдые дабахын түлэ горитойхон оролдолго гаргаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэрэнэй ашаар ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаһан, үбэлжэлгэдөө эмхитэй һайнаар бэлдэһэн байна. Энэмнай социалис мүрысөөнэй аша үрэ мүн.

Совхозой дирекци, партком, профсоюзай комитет мүрысөө улам үргэнөөр эмхидхэжэ, хүн бүхэниие тэрээндэ хабаадуулжа шадаһан байна. Мүрысөөнэй гурим шэнээр зохёогдоһон юм. Жэлэй дүнгөөр эрхимлэгшэд мүнөө совхозойнгоо Элигшэнэй амаралтын байшанда ошохо түлөөһэгүй путевкоор шагнагдана. Һара, кварталай дүнгөөр онсо шалгарагшад 10—20 түхэригэй сэнтэй дурасхаалай бэлэгтэ хүртэнэ. Ажахы дотороо мүрысөөндэ эрхимлэһэн һаалишад, үхэршэдэй гү, али хонишодой хүндэлэлдэ зорюулжа, ажалай алдар солын туг үргэгдэнэ.

Иигэжэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, тэрэниие оролдосотойгоор хүтэлбэрилһэнэй ашаар манай совхоз гүрэндэ мяха, һү, нооһо тушааха жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргээ. Түсэбэй ёһоор гүрэндэ бүхыдөө 3500 центнер мяха тушааха аад, тэрэнээ 3600 центнертэ хүргөө. Тиихэдэ һү тушааха түсэб, даабаримнай 800 центнерээр, нооһон 105 центнерээр үлүүлэгдээ. Гадна хони, үхэрөө олошоруулха түсэб мүн лэ сүм бэелүүлэгдээ. Совхозоймнай түрүү һаалишад Евдокия Раднаева, Санжидма Тарасова, Сэсэг Санжиева гэгшэд үнеэн бүриһөө һү һааха нёдондонойнгоо түсэб гурбан һараар уридшалан дүүргээд, улам эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Тэрэшэлэн үхэршэд Данил Пиртанов, Владимир Аргасанов, Бальжинима Дармаев гэгшэд зунай бэлшээриин үедэ даажа абаһан үхэрнүүдээ холын Баунтын гүн тайга соохи бэлшээридэ абаашажа, һайнаар адуулжа, түс бүриинь шэгнүүрые сүүдхык 1200 граммаар нэмээһэн юм. Гадна ахалагша хонишод Очир Цыремпилов, Сэсэгма Дондупова, Галина Иванова, Шато Дугаров, Очирма Ламажапова, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Пуржима Аюшеева гэгшэд хонин бүриһөө хурьга түлжүүлһэн жэшээтэй. Иимэрхүү һайн дүн туйлаһан түрүүшүүл ажахыдамнай яһала олон.

Мүнөө ажахымнай үхэршэд, һаалишад, хонишод бүхэсоюзна мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолтой танилсаад байхадаа, үбэлэй үедэ малаа гарза хоролтодо оруулангүйгөөр гараха, үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ талаар тодорхой уялгануудые абаһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ ахалагша үхэршэн Данил Пиртановай даадаг гүүртэдэ 218 хашараг, голодоһондо гаргагдаһан үнеэд шахан таргалуулагдажа байна. Буйлуулагдаһан һайн тэжээлээр шахагдажа байһан эдэ малаа 1973 оной эхеэр гүрэндэ тушаажа, 1-дэхи кварталай түсэб сүм дүүргэхэ хүсэлэнтэйбди.

Энэ үбэлжэлгэдэ тэжээлэй багаар бэлэдхэгдэһые хараада абажа,, һүүлэй үдэрнүүдтэ хулһа, ожорһо сабшаха тусхай звенонууд табигдаба. Һаалиин гүүртэнүүдтэ тэжээл бэлдүүлхэ цехүүд үдэр бүри таһалгаряагүй хүдэлгэгдэнэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, мүнөө малаа һайнаар ондо оруулха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдажа байнхай.

«Шэнэ жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахын тула социалис мүрысөө улам эршэтэйгээр дэлгэрүүлжэ байнабди. Энэ мүрысөөнэй гурим мүн лэ өөрын онсо шэнжэтэй юм. Мүрысөөнэй дүн 10 хоног бүхэндэ согсологдожо, тэндэ эрхимлэһэн түрүү коллективтэ дамжуулгын улаан вымпелнүүд барюулагдаха болоо. Тиихэдэ совхозой мэргэжэлтэд түрүү хонишод, малшадай бригадада ошожо, дүй дүршэлыень согсолхо, тэрэниие халан абалсаха арга хүнүүдтэ олгохо байнабди. Энээнэй ашаар залуушуул, мал ажалда һая хүдэлжэ байгшад үниинэй һаалишад, хонишодһоо туһатай зүбшэл абажа, онол аргыень шудалха гэжэ оролдодог гэээшэ. Иигэжэ мүрысөөндэ эрхимлэгшэдээ моральна болон материальна талаар урмашуулдаг гэээшэбди.

Түсэбтэ табан жэлэймнай гурбадахи жэл харагдаба. Манай совхозой малшадшье энэ жэлдэ үшөө ехэ амжалта туйлажа, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэгээр абаха, бэлэдхэхэ, малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ шэнэ амжалта туйлаха хүсэлтэй. Энэмнай Буряадай Автономито Совет Социалис республикын 50 жэлэй ойдо ажалай бэлэг болохол.

Б. ЛЫГДЕНОВ,
Хурамхаанай аймагай Аргатын совхозой парткомой секретарь.

Людмила Александровна Дука Улаан-Үдэ хотын Кировэй нэрэмжэтэ заводто үниинэй хүдэлнэ. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада тус заводой нэгэдэхи цехэй шэрдэлгын участогто таһалгаряагүй ажаллажа, эрхим һайн ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярай жэлдэ бүри һайнаар хүдэлжэ, үдэр бүриингөө даабарине 125—130 процент дүүргэдэг байгаа. Людмила Александровна коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэһөөр үниинэй. Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, жэлэй түрүүшын үдэрһөө бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, бусад нүхэдтөө жэшээ харуулһаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. А. Дука.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

КОММУНИСТ хүн үйлэдбэриин шиидхэхы участок дээрэ хүдэлхэ, ажаллаха ёһотой гэжэ бидэ мэдэнэбди. Тэрэ ехэ зүб. Үнэхөөрөө коммунист хүниие ажал хэрэгээрнь, ниитын хүдэлмэридэ ямараар хабаададагаарнь хүндэлдэг, сэгнэдэг гэээшэбди. Партиин гэшүүн ажалай эгээн хүндэ, эгээн шухала газарта эльгээгдэдэгынь мэдээжэ.

Коммунист тухай хөөрөөн

БЭРХЭ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

Партиин энэ эрилтые 1940 онһоо хойшо партиин гэшүүн Долгор Цыдыпова һайнаар дүүргэнэ. Энэ эхэнэр үндэр наһатай болобошье, сэдьхэл һанаагаараа, ажал хэрэгээрээ үшөөл залуу зандаа гэхэдэ болохо. Долгор Очировна 30 гаран жэл соо Бургаастайн һаалиин фермэ дээрэ ажаллажа байна. Анха түрүүн залуу басаган ябахадаа һаалишанаар ажаллажа эхилээ һэн. Тэрэ үедэ энэ гүүртын үнеэд ашаг шэмэ багатай, өөдэгүй, жэжэ үүлтэрэй мал байгаа бэлэй. Гансал үбһөөр тэжээлгэдэг, тугалнуудынь эхэтэеэ хамта ябажа түлжүүлэгдэдэг саг байһан юм. Мүнөө болоод байхада Бургаастайн фермэ ганса Химнынгээ совхоз соо бэшэ, мүн бүхы Сэлэнгын аймаг соо түрүү фермэнүүдэй нэгэниинь болоод байна бшуу.

Долгор Очировна 24 жэл соо үнеэ һаажа, яһала баян дүй дүршэлтэй болоо. Иимэ удаан саг соо һаалишан ябаха гэээшэ коммунистын нэрэ хүндын хэрэг болоно гэээшэ. Республика, аймаг соо болодог түрүү малшадай суглаанууд дээрэ Долгор Очировна хододоо уригдадаг байгаа, дүй дүршэлөө хубаалдаха, халан абалсаха сэдьхэлтэй хүн юм. Шэн габьяата ажалайнгаа түлөө энэ эхэнэр Арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг выставкэдэ Москва оло дахин ошоһон байха. Гадна КПСС-эй обкомой, райкомой Хүндэлэлэй грамотануудта оло дахин хүртэһэн. Долгор Очировна Цыдыпова гурбан жэлэй саада тээ 55 наһа хүрэжэ, пенсидэ гараа бэлэй. Хэды үндэр наһатай болобошье нүхэр Цыдыпова хэжэ байһан ажалаа орхёогүй. Совхозой партком ба дирекци энэ коммунистда фермые даагшаар дахин хүдэлхыень дурадхаһан юм. Теэд Долгор Очировна КПСС-эй гэшүүн байһан туладаа ажалһаа арсаха ёһогүйб, хаана ошо, ямар ажал хэ гэнэб тэндэнь ошохо, ажаллаха ёһотойб гэжэ ойлгоһондоо совхозой парткомой, мүн дирекциин дурадхалые халуунаар тогтоон абаа бэлэй. Тэрэ гэһээр мүнөө болотор тэрэл тушаалдаа хүдэлһөөр.

Долгор Очировна фермын малшадай ажал хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэжэ, зоотехническэ заабари бэелүүлхэ хэрэг һайжаруулжа захалһан юм. Мүнөө болоод байхада эндэхи фермын ажал хэрэгынь урдынхида орходоо ташха ондоо болонхой. Һая туғаллаһан үнеэдые үдэртөө 4—5 дахин һаахаяа арсадаг һаалишадшье байһан. Тиимэ ябадалтай нүхэр Цыдыпова эрид шууд тэмсэжэ эхилһэн байха. Мянгашье дахин һаагыш, үнеэн үгэхэл һүеэ үгэхэл байха. Оло дахин һаажа, һаали нэмээхэ гэээшэ буруу гэжэ бододог һаалишад мүнөө үгы болоо.

Долгор Очировна һаалишадай зооветеринарна һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулдаг байна. Энэ һуралсалые отделениин зоотехник Михаил Федорович Моксоев хүтэлбэрилнэ. Зооветкружогой хэшээлнүүд дээрэ зоотехниин үндэһэ һуури тухай хэлэжэ үгэхэһөө гадна, нүхэр Моксоев Цыдыпова хоёр малшадай ажалда бии байгаа дутуу дундануудай тухай хэлэдэг, хүдэлмэреэ хайшан гээд һайжаруулха тухай зүбшэдэг заншалтай.

Үнеэнэй дэлэн эльбэхэ, нидхэрхэ, тэрэниие бүлеэн уһаар угааха, хоёр хүнэг хэрэглэн һү һааха гэхэ мэтын эрилтэнүүд энэ фермэ дээрэ заатагүй дүүргэгдэнэ. Жэшээнь, тус гүүртэ дээрэ 110 үнеэд һаагдана. Эдэ үнеэдһээ сүүдхэдээ 25 килограмм һүн нэмэжэ абтана. Нихэлээрээ һара соо 6 центнер, жэл соо аяар 72 центнер һүн нэмэнэ...

Зарим нэгэ һаалишад ... гээхэ ёһотой үнеэдээ һаа... лэ байдаг байгаа. Тэрэ... Долгор Очировна хориһо... Саг болзор соогоо шар... үнеэн туғаллахадаа бага... үгэдэг байна. Тэрэниие ... кружогой хэшээлэй бол... һаалишадта һайса ойлгу... байха.

— Хэдэн грамм һү... һаажа шадабалнай, тэрэ... хамталхадаш хэдэн арбаа... лограмм һүн болохо зэр... ха юм даа, — гэжэ Д... Цыдыпова хөөрэнэ.

Бургаастайн гүүртэ ... һарадаа хоёр дахин шалга... һаам эмхидхэгдэдэг заншал... Энэ һаамые Долгор Очир... өөрөө хэнэ, дүнгүүдынь ... техник гаргана.

Декабрь һарын нэгэ ... һэн. Фермын долоон һаали... дые бултыень суглуулжа, ... гор Очировна зоотехник ... суглаа үнгэргэһэн байна. ... нэгэн һарын дүнгүүдые ... солжо, саашанхи зорилгой... дорхойлоо һэн. Энэ суг... дээрэ үбэлэй үедэ үнеэн б... һөө 1300 килограммһаа ... бэшэ һү һааха гэжэ уялга ... һан байна. Тиихэдэ түс ... жэл соо 2500 килограмм... һааха юм.

Мүнөө Бургаастайн һаа... шад түрүүлжэ ябана. ... нэгэн һара соо элэнэр ... гүүртэрээ 2608 килогр... һү үнеэн бүриһөө һааба. ... рим һаалишад, жэшээнь, ... жо Гомбожапов энэ хуга... соо үнеэн бүриһөө 3233 к... грамм һү һаагаа. Тиих... Жамсаран Тубанов 2986, ... га Цыренова 2775 килогр... һааһан байна.

— Хэдышье бараг һай... жалта туйлабашье, манай ... мын хүдэлмэридэ хэрэглэ... гүй арга боломжонууд ү... олон зандаа, — гэжэ До... Очировна онсо тэмдэглэбэ.

Фермын һаалишадай энэ ... лаан дээрэ КПСС-эй ЦК-... СССР-эй Министрнүүдэй Со... дэй, мүн ВЦСПС-эй гарга... тогтоол тухай һайса хэлэл... Үбэлэй үедэ малай ашаг ... эрид дээшэлүүлхын түлөө ... гал хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ Бу... гаастайн һаалишад, мүн ... гор Очировна Цыдыпова ... шье һайн мэдэнэ.

Б. ШИРЕТОРОВ

ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙБДИ

Хамтын адууһа малай үбэлжэлгын хаһа хаа хаанагүй түлэг ябажа байна. Манай отделенидэ эхэ хонидой 12 отара үбэлжэнэ. Хонишодоймнай үргэһэ нойргүйгөөр үдэр һүнигүй ажаллаха саг — хурьга абалга үдэрһөө үдэртэ ойртожо байнхай. Түл абалгадаа хонишоднай һайн бэлэдхэлтэй ороо. Хонишоднай саг болзортоно хашаагаа дулаалжа, үбһэ тэжээлээ хорёодоо оруулһан.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ эхэ хонин бүриһөө хурьга, хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалжа абаха социалис уялгатайбди. Январь һарын хори гаранаар түл абахаар хүлеэнэбди. Дүй дүршэлөөр баян хонишод Жалсан Генинов, Пунсык-Цырен Бальчиндоржиев, Цыбикдоржо Будаев болон бусад түл абалгадаа эрхим һайн бэлэдхэлтэй. Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Хэжэнгын дунда һургуулиин ахалагша классай 68 һурагшад амаралтын үдэрнүүдтэ хонишодтомнай ерэжэ, ехэхэн туһа хүргөө.

Энэ халуун хаһада холын үбэлжөөндэ байһан малшад болон хонишодто автолавка, медицинын, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд саг болзортоо ерэжэ, тэдэнэрэй хүндэтэй айлшадынь болонхой. Шэнэ жэлэйнгээ түл абалгые эмхи гуримтайгаар үнгэргэжэ, хараалһан даабаряа сүм дүүргэхын түлөө отделениимнай хонишод оролдон ажаллана.

Г. ЖАЛСАНОВ,
Хэжэнгын совхозой 1 отделениие эрхилэгшэ.

РЕПОРТАЖ

ШАХАМАЛАЙ ГҮҮРТЭ

Ахалагша малшан Алексей Игонин хоёр бүдүүн модо холбоод хэһэн шарга дээрэ обойшотор үбһэ ашаад, тэрэнээ трактораараа шэрүүлжэ, үхэрнүүдые эдеэлүүлдэг хорёо соо абаашана. Трактораа үе үе болоод лэ зогсоожо, аалихан ябуулха һамбаандань малшад Тамара Аксёнова Евдокия Моисеева хоёр тэрэ үбһыень асалаад лэ хорёогой захаар хэгдэһэн хобтонууд соо жэгдэхэнээр хаяна. Мүн хорёогой тэг дундуур талха таряа хэжэ үгэдэг ута хобоонууд жэрылдэнэ.

Уданшьегүй хашаагай үүдэн сэлигдэжэ, дулаахан үдхэн уурал бааяжа, тэрээнтэй хамта бухайр тарган, уһэ ноохоёо елышэтэр доёёһон улаа малаан, хуа эрээн хашарагууд аажамханаар һубарилдан гарана. Тэдэнэр ехэл садхалан янзатай, мүргэлдэн, түрисэлдэншьегүйгөөр хобто соохи үбһэ, зелёнко эдижэ оронод.

Үхэрнүүдэйнгээ эдеэлхэ һамбаанда малшад хашаа соохи шабааһыень тракторайнгаа багахан хамуураар (бульдозероор) түлхюулэн газаашань гаргажа обоолно.

— Ноябриин һүүл багаар энэ гүүртэ эмхидхэгдэжэ, шахамалнуудые даалгажа үгэһөөрнь тинмэшье үни болоогүй. Энээнһээ урда тээ эдэ мал фермэнүүдтэ байлгагдажа эдеэлүүлэгдэдэг һэн. Бүхыдөө 180 шахамалнуудые гурбан хүн харууһална, эдеэлүүлнэбди, — гэжэ гүүртын ахалагша малшан нүхэр Игонин хэлэнэ:

— Шахамалнуудтнай ямар гуримаар, ямар рационоор эдеэлүүлэгдэдэг гэээшэб?

— Үхэр бүхэндэ үдэрэй 4 килограмм үбһэн, 4 килограмм зелёнко, 5 килограмм хэршэһэн һолоомо, бэһал 4 килограмм үйрүүлэгдэһэн талха таряанай зүйл хуурайгаар үгтэдэг. Үглөөгүүрынь 8 часта хашааһаань гаргажа, үбһэ, зелёнко эдюулээд, уһалдагбди. Удаань үдэрэн 12 час багта талха таряа хобоо соонь хэжэ үгэнэбди. Тэрэнэй һүүлдэ, 3 час багта дахин уһалаад, үбһэ, талха таряа эдюулдэгбди, — гэжэ Алексей Иванович хөөрэнэ.

Һүниндөө хонодог байрань дулаан, сонхонуудынь шэлэлэгдэнхэй. Дороо хуурайхан хохир дэбдихэртэй.

— Байрынь энээнһээ ехэ һаань, үхэрнүүдээ досоонь эдеэлүүлхэ һэмди. Хобто хэхэдэмнай байрань дан үйтан болошохо байна. Анхан энэ гахайн байра байһан юм. Иигээд ерэхэ жэлһээ мал шахалгын ехэ байра бариггдаха юм гэлсэгшэ, — гэжэ малшан Тамара Аксёнова дуугарна.

Харахада шахамалнуудынь яһала бэсэр мяхалиг, тарганууд. Ахалагша малшанһаа ажалайнь дүнгэй сарһа, дансануудые абажа харабабди. Эдэ үхэрнүүд мүнөө тус тустаа 280—290 килограмм татадаг болонхой. Иигээд январь, февраль соо тэдэниие үшөө һайнаар таргалуулжа, тус бүриинь 330—340 килограмм шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта тушааха юм. Һаяшаг шэгнэжэ үзэхэдэнь, үхэр бүхэнинь шэгнүүрээ сүүдхын дунда зэргээр 800 шахуу граммаар нэмээһэн байба.

— Декабрь соо малнай муушаг шанартай үбһэ эдеэд, шэгнүүрээ һанаһанда хүрэмөөр нэмээгээгүй. Колхозой правленидэ хэлэжэ, шэмэтэ һайн үбһэ абаха болообди. Мүн иигээд һаяар эндэхи һаалиин фермэһээ ууралда дэбтээһэн, эһээһэн һолоомо асаржа малда эдюулдэг болохомнай. Тиихэдээ январь, февраль соо шахамал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 900—1000 граммһаа бага бэшээр нэмээхын түлөө тэмсэхэбди, — гэжэ нүхэр Игонин хэлэнэ.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой шахамал малай гүүртынхид КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоолтой танилсажа, малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тус колхоз үбэлэйшье сагта үхэр мал шахан таргалуулха, һайн шанартай үхэрэй мяха Эхэ орондоо ехээр үгэхые оролдоно. Жэшээнь, 1970 ондо гүрэндөө дунда зэргээр 331 килограмм шэгнүүртэй үхэр худалдаһан һаа, нёдондо үхэр бүхэнөө 361 килограмм шэгнүүртэй болгожо худалдаа. Энээнэй ашаар гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзор соонь дүүргээ. Олзо доходыньшье ехэ болоо. Хэрбээ хоёр жэлэй саана тус колхоз үхэрэй мяха худалдалгаһаа 86 мянган түхэриг олзо оруулһан һаа, үнгэрһэн жэлдэ энээнһээ 154 мянган түхэригэй ашаг олзо абаһан байна.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: малшад Т. Аксёнова, А. Игонин гэгшэд.

ТАНИЛСАГТЫ, ТҮРҮҮ АРГА

ҺОЛООМОН АММИАГТАЙ УҺААР ШАНАРЖУУЛАГДАНА

«Һүүлэй жэлнүүдэй ган гасуурһаа уламжалан, үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэгдэжэ, ниитымнай малай үбэлжэлгэдэ горитойхон бэрхэшээлнүүд тохёолдодог болоо. Байгша ондо ажахыдамнай 14500 центнер үбһэн хүряагдажа, 250 тонно сенаж, 10 мянган тонно силос даража абтаа. Теэд энэ бэлэдхэгдэһэн тэжээлнэй бүхы хони малыемнай хүсэд хангахагүй байна. Тиимэһээ бидэ бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар гаргашалжа малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын тула элдэб түрүү онол аргануудые хэрэглэһэн байнабди».

(«Улаан Оронго» колхозой түрүүлэгшэ В. Тармаевай хөөрөөнһөө).

ҮДЭРЭЙ тэн. Үбэлэй наран һулахан элшээ элбэгээр сасажа, газаа намдуу. Баруун-Оронгын һаалиин гүүртэдэ хүрэжэ ерэхэдэмнай һаалишад, малшадай ажал урдынхяараал лугшажа байба. Хүн бүхэн өөрынгөө хүдэлмэри бүтээжэ тухагүй.

Уданшьегүй хойноо шагтагалһан тэргэ дээрэ багтахысаа хүрин шара һолоомо ашаһан «Беларусь» тракторай үнеэдэй байра соо орохотой адли гашуубтар үнэр хамар сорьён хангалтажа захалба.

Нашатырна спиртдэ адлирхуу лэ. Үнеэд үнэрыень абаһаар үүгэнэлдэжэ, аргагүй дуратайл, — гээд, һаалишан Роза Омоктуевагай хэлэхэдэ, тээ саанахана үнеэдэйнгээ аргал шабааһа этэржэ байһан Галина Хайрутдинова:

— Үнэрынь силосэй үнэрһөө хоншуухан, зохид бэшэ гү? Зоотехнигнай үсэгэлдэрэй юугээ аргагүй шэмэтэй гэжэ байжа хэлээ һэм. Хараад үзеэл даа. Юрын һолоомо эдиһэнһээ ямар байхань хаб, — гэжэ нэмэнэ.

Тракторист Николай Собенниковэй асарһан һолоомон тэрэ дороо үнеэдтэ хубаагдан үгтэбэ. Тиимэл ондоохон үнэртэй шара хүрин һолоомоной урдахи хобоо соо хэгдэхэтэй адли уяатай байһан үнеэд амталһаншуу абаһаар аргаахан эдинэд. Тииһээр мал юрын һолоомо эдиһэндэл хоншоороороо ухашалжа байнгүй, захаһаань амтархан эдижэ захалба. Энээниие адаглан хаража байһан тус гүүртые даагша Бадмажаб Бадмаевич Будацыренов:

— Юрэдөө үнеэднай шанаржуулагдаһан һолоомондоо аргагүй дуратай байхань гэээшэ гү даа. худхан хуймангүй эдинэл. Хэрбээ тиимэ эдисэтэй болодог һаань, үбһэ зелёнкотойгоо холижо зобоһоной хэрэггүй ха, — гэжэ баяртайгаар хэлэбэ.

Үнэндөө энэ гүүртын малшад үнеэдтээ аммиагтай уһаар шанаржуулагдаһан һолоомо үгэжэ захалһаар үни болоогүй, оройдоол түрүүшынхиеэл эдюулжэ захалаа. Тиихэдээ малайнгаа байрын баруун тээхи силосэй шулуудамал ханатай нүхэн соо һолоомо асаржа хээд, 5 метр утатай, 3 метр үргэнтэй түмэр хоолойнуудые гагнажа, армаглан холбоһон байна. Тэрэ холбогдоһон түмэр хоолойнуудаа 4—5 сантиметр зайтайгаар тойруулан нүхэлнэ. Тиигээд бэлэн болгогдоһон хоолой-армагаа һүри дээрээ зохёон табяад, дээрэһээнь, мүн хажуу заха талаһаань агаарай нэбтэрхэгүйгөөр полиэтиленовэ хушалтаар нэмэриһэн юм. Удаань тэрэ һүри дээрэхи түмэр хоолой — армагта холбогдоһон резинэ хоолойгоо аммиагай уһатай «РЖ» түхэлэй асари томо цистерның соргодо үглаад, сомогдоһон һолоомондоо тусхай бүлүүрээр үнеөхи уһаяа гоожуулна.

— Энээниие бэлдэхэнь тиимэшье хүшэр бэшэ юм. Түрүүн һолоомоёо һайнаар һүрилөөд, аммиагтай уһа сүршэһэнэй һүүлээр, полиэтиленовэ пленкоор хушаад, 7 хоногой туршада байлгагдана. Тингэжэ хүсэд шанаржуулагдаһанайнь удаа хушалтыень хуулан абажа, һолоомоёо малда эдюулнэбди. Нэгэ доро энэ нүхэн соо 65—70 центнер һолоомон шанаржуулагдана. Малда эдисэтэй болгохын тула энэ һүридэ 800 литр аммиагтай уһа адхаабди.— гэжэ Бадмажаб Будацыренов хөөрэнэ.

Дурсагдагша ажахын малшад урдань һолоомоёо ... һатай уһаар дэбтээжэ ... али тусхай түхэсэрэл... хэршэжэ бутаруулаад, ... даа үгэдэг байһан юм. Т... үнеэдынь иимэ дуратай... эдидэггүй һэн. Харин мү... аммиагтай уһаар шанаржу... хадань тэжээлэйнь шэ... хоёр дахин дээшэлжэ, ки... грамм һолоомон бүри... протеин 24,6 грамм хүрэ... нэмэнэ. Иимэ арга анха ... рүүн Красноярска хизаар... колхоз, совхозуудта ... рүүлэгдээ юм.

«Улаан Оронго» колхо... малшад тэжээлээ гамтай... гаргашалжа, малайнгаа а... шэмые эрид дээшэлүүл... тула түрүү онол аргануу... үргэнөөр хэрэглэжэ түр... даг заншалтай. Тиин үбэ... үедэ малай ашаг шэмэ д... шэлүүлжэ, һү, мяха б... ехээр абадаг болохын т... Бүхэсоюзна социалис мү... сөө дэлгэрүүлхэ т... КПСС-эй ЦК-гай, СССР... Министрнүүдэй Соведэй ... лон ВЦСПС-эй тогтоол... нэгэн дуугаар һайшааһан... ажахын малшад тэжээ... гамтайгаар гаргаша... үбэлжэлгын үедэ ядамаг... хүртөөхын тула энэ шэнэ ... га хэрэглээ бшуу. Эн... яһала һайшаалтай. Мүн... ажахын малшад, мэргэж... тэд малай бухы гүүртэнү... тэ һолоомые иимэ арга... шанаржуулха хүдэлмэри ... лэг ябуулжа байнхай.

Вл. ЖИГЖИТОВ
Улаан-Үдын аймаг.

СОВЕТ ОРОН

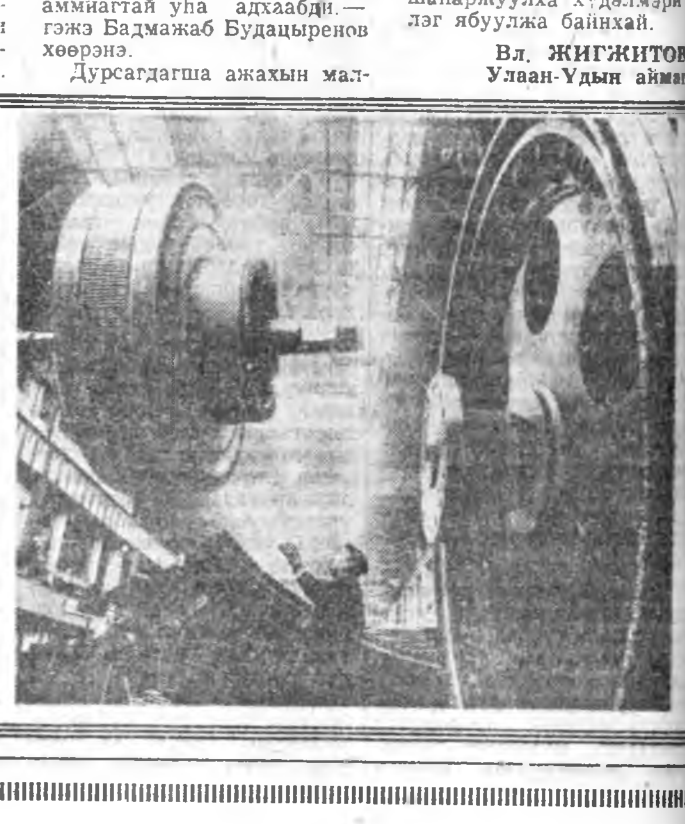
Амурска областьдо баригдажа байгаа Зейскэ гидроэлектростанци 1,5 миллион киловатт үгэхэ хүсэтэй болохо юм. Бүри мүнөө табан жэлдэ тус ГЭС-эй түрүүшын агрегадууд ашаглалгада үгтэхэ юм. Эндэһээ гараһан электрын элшэ хүсэн Амар шадарай тала дайдын хэм хэмжээгүй ехэ баялигые олзоборилходо туһалха байна.

Энэ асари ехэ барилгын хажуугаар барилгашадай тосхон урган бодожо байнхай. «Светлый» гэжэ энэ тосхондо хэдэн арбаад олон дабхар гэрнүүд бодонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зейскэ ГЭС һүниндөө.

ЛЕНИНГРАД. «Электросила» нэгэдэлэй маркатай хүсэтэ двигательнүүд орнойнмай олохон предприятинуудта хүдэлдэг юм. Тэдэнэр хариин гүрэнүүдтэшье ехээр сэгнэгдэдэг. Мүнөө үедэ энэ фирмын гол предприятида хэдэн олон иимэ машинанууд хабсаргагдажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: турбогенераторнуудай шалгалтын стенддэ хэрэглэгдэдэг 8.500 киловатт хүсэтэй агрегадай якорьнуудые хабсаргалгын үедэ.

РСФСР-эй Гүрэнэй шанда хүртэгшэд

«АРЮУН ГООХОН АНГАР ДҮҮХЭЙ»

«Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн буряад балэдтэ (композиторнууд Б. Ямпилов, Л. Книппер, балетмейстер М. Заславский, уран зурааша А. Тимин, хатарай гол рольдо наадагшад — Л. Сахьянова, П. Абашеев, либретто зохёогшо — Н. Балдано) хүгжэмэй, искусствын талаар М. Глинкын нэрэмжэтэ Россин Федерациин гүрэнэй 1972 оной шан олгохо тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэри гараба. Энэ хадаа буряад арадай искусствые хүһдэлэн һайшааһан, хүгжэлтын үндэр хэмжээндэ хүрэһыень элирхэйлһэн түүхэтэ ушар болоно. Анхандаа мэргэжэнги искусствагүй байһан буряад арад шагтал Октябриин Агууехэ социалис революциин илаһанай, ленинскэ национальна политикын амжалта түгэс бэелһэнэй ашаар иимэ ехэ үндэртэ, иимэ һайшаалда хүрэбэ хаям.

Балет гээшэ хүгжэм, хатар, зураг гэхэ мэтые нэгэ доро хэрэглэдэг һэн тула искусствын эгээл орёо һалбаринуудай нэгэниинь мүн. Гэбэшье баледые манай зүжэгшэд, хатаршадай амжалтатайгаар табидаг болоһониинь тэдэнэй хүсэд болбосоролтой, нарин мэргэжэлтэй болоһые гэршэлнэ. Энэ талаар «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» үнэн бодото үльгэр жэшээ болоно. Тус балет 1959 ондо Москвада, удаань Улаан-Үдэ, Львов, Барнаул, Ново-Кузнецк, Кемерово, Томск, Эрхүү, Шэтэ, Хабаровск, Благовещенск, Владивосток, Южно-Сахалинск болон бусад хото городуудта 325 дахин харуулагдажа, хэблэлэй хуудаһан дээрэ магтаал һайшаалда хүртэһэн, тиин хожомынь заһабарилагдажа, дахин табигдахадаа, бүри уран хурса найруулгатай болоһон байна. Энэ балет бүтээлгэдэ, табилгада композиторнууд Лев Константинович Книппер, Баудоржо Базарович Ямпилов, балетмейстер Михаил Самуилович Заславский, хатаршад Лариса Петровна Сахьянова, Петр Тимофеевич Абашеев, уран зурааша Александр Иванович Тимин гэгшэд шударгыгаар хабаадалсажа, эрхим шанарта хүртэлсэһэн тула РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреадай үндэр нэрэ солодо хүртэбэд.

Энээнтэйнь дашарамдуулан, хүндэтэ лауреадуудаа хани халуунаар амаршалаад, манай олонациональна совет соёл культурые саашадань — коммунизмын гэгээн гэрэлтэ орьёл өөдэ мандуулалсаһан зохёохы ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалта түйлахыень, элүүр энхэ ябахыень юрөөе!

„Мүнөө бидэнэр дүүрэн эрхэтэйгээр иигэжэ хэлэжэ шадахабди: манай культура болбол удхаараа, хүгжэлтынгөө гол шэглэлээр социалис, национальна формоороо олон янзын, удха шэнжээрээ интернационалис юм. Тиимэ дээрэһээ тэрэ хадаа бүхы арадуудай оюун ухаанай байгуулдаг хамтын баялиг гээшэ.“

(СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй баярай хамтын суглаан дээрэ Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн элидхэлһээ).

МАНАЙ ЛАУРЕАДУУД

СССР-эй арадай артистка Лариса Петровна САХЬЯНОВА.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, балетмейстер Михаил Самуилович ЗАСЛАВСКИЙ.

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, композитор Баудоржо Базарович ЯМПИЛОВ.

РСФСР-эй арадай артист Пётр Тимофеевич АБАШЕЕВ.

РСФСР-эй арадай уран зурааша Александр Иванович ТИМИН.

АМИН ГОЛЫНЬ—АЯЛГА ХҮГЖЭМ

ЛЕВ КОНСТАНТИНОВИЧ Книппер — элитэ совет композитор. Тэрэ 16 симфони бэшэһэн, «Байгал дээрэ» гэһэн буряад оперо, сюитэ, дуу зохёоһон, бүхы орон доторoo нилээд суутай болоһон хүн. Буряад арадай профессиональна хүгжэм хүгжөөлгэдэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Баудоржо Базарович Ямпиловай габьяань арсалтагүй ааб даа. Тэрэ хадаа «Булагай эхиндэ», «Хараа оролго». «Гайхалтай һайхан дарамал» гэһэн оперо, хүгжэмтэ комеди, оратори, хэдэн олон симфоническа зохёол, кантата, сюитэ, дуунуудые бэшэжэ алдаршаһан.

Гэхэтэй хамта, эдэ хоёр ахамад композиторнууд нүхэсэн хамтаржа, «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ баледэй хүгжэм зохёоһон. Энэ баледэй үгэнь арадай аман зохёол—үльгэр домогой удхаар зохёогдоһон тула композиторнуудай урда илангаяа орёо хүшэр зорилго табигдаһан юм. Юундэб гэхэдэ, хүгжэмынь үндэһэн аялга нугалбаритай байха байгаа. Үһан — «лусууд» орон тухай «Садко», «Русалка» мэтын оперонууд ородой классикада биишье һаа, харин буряад хүгжэмдэ иимэрхүү нэгэшье дүрэ бүтээгдээгүй байһан юм.

Гэбэшье энэ зорилгоёо Книппер Ямпилов хоёр эрхим һайнаар бэелүүлһэн, ирагуу һайхан хүгжэм зохёожо шадаһан бэлэй. Балет эхинһээ һүүл хүрэтэрөө буряад аялгаар холбогдонхой. Үбгэн Байгалай дүрэ бүхы оркестрэй наадалгаар — үсхэн ирагуушье, хүйтэн сэнхир уһанай долгилооншье мэтэ абяануудаар элирхэйлэгдэнхэй. Харин Арюун гоохон Ангар дүүхэйн дүрэ — урин дулаан инаг дуранай мэдэрэл, уян һайхан сэдьхэл харуулһан уянгата аялга дуунуудаар шэмэглэгдэнхэй. Аюул бэрхэшээл асардаг Хара Шуурган эзэрхэг шэрүүн, саанаһаал нэгэ ажаг һэжэг түрэмэ абяагаар харуулагданхай юм. Балет доторхи гол темэ — баатар зоригтой, һайн һайхан сэдьхэлтэй Енисейн дүрэ бүришье дура буляама хурсаар бүтээгдэнхэй. Тиигээд энэ хэдэн гол дүрэнүүд оркестр дотор өөрын дүрэдэ таарама хуур бүреэнүүдэй абяагаар шэмэглэгдэнэ: зэд бүреэнүүдээр Байгал, Хара шуурган — дунда хэмжүүрэй түмэр бүреэ — валторноор, Енисей — виолончелиин дуугаар зураглагдана.

Балет соо мүн симфоническа томо хэһэгүүд —олоной хатар, адажио, забһарлал, жагсаалнууд олон. Эдэнние алишье хото, нютагай харагшад айхабтар һонирхон шагнадаг юм. Хабарай аглаг агаараар амилһан, энэ тон жэнхэни үндэһэн аялгатай хүгжэм симфоническа эстрада дээрэ хүндэтэ һууриия эзэлэнхэй. Мүн энээндэнь эрхим һайнаар бэшэгдэһэн партитура ехэ туһа дүхэм хүргэдэг юм.

Тиигээд хүгжэмэйнь зарим хубинуудые композитор Б. Ямпилов хоёрдохёо заһажа, бүри хурса найруулгатай болгоһон юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн балет табигдана.

Ангар дүүхэйн рольдо СССР-эй арадай артистка Лариса Петровна Сахьянова, Хара Шуурганай рольдо РСФСР-эй арадай артист Пётр Тимофеевич Абашеев гэгшэд наадана.

ХАТАР ЯАГААД МҮНДЭЛӨӨБ?

ХАТАРГҮЙ балет гэжэ байхагүй. «Арюун гоохон Ангар дүүхэйн» хатарха хатарыень зохёоһон хүн Михаил Самуилович Заславский юм. Тэрэ хадаа 1950 гаран онуудта манай Буряад орондо уригдан ерэжэ, С. Ряузовай хүгжэмөөр «Гол дээгүүр сасарһан туяа» гэһэн балет, мүн композиторнууд Батуев, Майзелиин хүгжэмөөр «Инаг дуранай түлөө» гэһэн хоёрдохи балет зохёожо үгэһэн юм. Ушар тиимэһээ национальна балет хүгжөөхэ хэрэгтэ М. Заславскиин оруулһан хубита нилээд ехэ байна.

Хэды тиимэшье һаа, «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ балет найруулан зохёохо болоходоо, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша М. Заславский илангаяа ехэ оролдолго гаргаһан бэлэй. Юундэб гэхэдэ, энэнь арадай аман зохёолой удха дууряаһан тула хатарыньшье жэнхэни үндэһэн маягтай байха гэһэн онсо ехэ эрилтэ табигдажа байгаа бшуу. Балетмейстер, жэшээнь, өөрөө Старая Рузада оршодог Композиторнуудай уран бүтээлэй байшанда ошожо, авторнууд Л. Книппер, Б. Ямпилов гэгшэдтэй уулзажа, хүгжэмэйнь темэнүүдтэй танилсаһан, тодорхой түсэб табижа, буряад арад зоной һуудал байдал, ёһо гурим, зан заншалые, һууха, ябахаһаань эхилээд гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн, бүхы музейнүүдээр ябажа, зураг хүрэгүүдые анхаралтайгаар хаража үзэһэн, бусадшье олон янзын хүдэлмэри ябуулһан байха юм. Энээнэй эсэстэ балет доторхи дүрэ бүхэндэ яһала тодо хурса дүрсэ олгожо шадаһан, эдэнь Буряадай уран зохёол болон искусствын хоёрдохи декадын үедэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн.

Гэбэшье он жэлэй ошохо тудам балет хэдэн дахин заһагдажа, үлүү дутуу газарнуудынь үлэмжэ наринаар хинагдажа, нэмэгдэн бэшэгдэжэ, бүри зохид, ёһотой үндэһэн түхэлтэй болгогдоһон байна: хүгжэмэйнь бүхэли бүхэли хубинуудые, жэшээнь, Енисей тухай хоёр томо вариацинуудые, далайн оёорой орон тухай зураглалнуудые композитор Бау Ямпилов шэнээр бэшэжэ, тэрээндэнь тон шэнэ хатар зохёогдоһон байна.

Мүн балет дотор бүлэгөөрөө дуулаха газарнууд хаһагдажа, үргэлжэдөө хатар болгогдоһон, «плен» эхэнэрнүүдэй хатар тон шэнээр зохёогдоһон, хуушан хатарнуудшье заһабарида ороһон, түгэсхэлэй хатар улам һайнаар найруулагдаһан юм.

Гадна иимэ ехэ хубилалтанууд оруулагдахадаа, бэлигтэй шэнэ хатаршадай бии болоһониинь анхаралда абтаһан байна. Энээнэй аша туһаар «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» анханайхиһаа бүри удха түгэлдэр, һонин болоһон намтартай.

Мүнөө нүхэр М. С. Заславский «Газарай хүбүүн» гэжэ шэнэ баледэй (хүгжэмынь Ж. Батуевай) хатар зохёожо, буряадай искусствын бүри хүгжэхэ хэрэгтэ ээлжээтэ хубитаяа оруулба.

БЭЛИГТЭЙШҮҮЛЭЙ БЭЕЛҺЭН ХҮСЭЛ

ХАТАРХА ГЭЭШЭ уран һайханай эгээл орёо, хүшэр хүндэ мэргэжэл юм. Эндэ хүгжэмэй удхые бүхы зүрхөөрөө мэдэрэн ойлгожо, уян мэргэн хүдэлэсөөрөө зураглан тайлбарилха ёһотой хаям. Лариса Сахьянова энэ мэргэжэл түгэс шудаланхай, театрай «прима-балерина» гэһэн алдартай. Бүри эдир залуудаа «Корсар» гэжэ баледтэ Гюльнарай роль гүйсэдхэжэ, пластикада айхабтар бэрхэ, ямарханшье хүдэлэсые хадуужа абахадаа, хүгжэмдэ тааруулан дүрэ олоходоо, угаа шадамар, үнэхөөр бэлиг түгэлдэр байһанаа абаһаар лэ харуулһан, али алинһаашье үлүү хүнгэнөөр, зориг бадаруулмаар наадажа, тодо хурса дүрэ байгуулһан, харагшадые, сугтаа хүдэлжэ байһан нүхэдөө баясуулһан бэлэй. Иигээд өөрынгөө багшанар — Советскэ Союзай суута хатаршад Г. С. Уланова, О. В. Лепешинская, М. М. Плисецкая болон бусадай заабари захяае бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилһэн, саашадаа хатарай шэнэ маяг хэлбэрние оложо хэрэглэхэһээ гадна, ажабайдалые хёрхо наринаар ажагладаг, арадай хатар нааданай хэһэгүүдые суглуулдаг, үльгэршэн, дуушан, этнографуудтайшье холбоо барисаатай болоно, өөрынгөө мэргэжэл шадабарие улам хурса, гүнзэгы болгохын хойноһоо оролдоһон байха юм. «Хун шубуута нуур», «Эсмеральда», «Шурале». «Нойрсоһон хатан», «Жизель» болон бусад баледүүдтэ өөрын онсо түхэлтэй дүрэнүүдые байгуулаа.

Буряадай балет — «Арюун гоохон Ангар дүүхэйн» болон буряадай бусадшье баледүүдтэ гол роль амжалтатай гүйсэдхөө, классическашье, буряад хатаршье адли бэлигтэй бэрхээр наададаг байһанаа харуулаа. Орон доторхи олохон хото городуудһаа гадна, хилын саана — социалис оронуудта, мүн Кабул, Токио, Монреаль гэхэ мэтын томо томо хотонуудаар аяншалжа, совет искусствын алдар солые арьбадхалсаһан байна. Гэбэшье Л. П. Сахьянова хадаа Арюун гоохон Ангар дүүхэйн дүрые үлэмжэ хурсаар харуулһан, тэрэниие шэнээр һэльбэн табихада, хубилгагдаһан хэһэгүүдые бэлигтэй һайнаар гүйсэдхэһэн юм. Тиихэдэ үльгэрэй удхаар зохёогдоһон буряад дангиныи сэдьхэл зүрхые яаһан тодо мэргэнээр элирхэйлжэ шадааб!

СССР-эй арадай артистка Л. Сахьяновагай ажал ябуулга, баледүүдтэ хабаадалгань РСФСР-эй арадай артист П. Абашеевэй творчествотой нягта холбоотой юм. Тэдэнэр 1956—57 онһоо эхилжэ, классическа, совет болон буряад хатарнуудта гол рольнуудые хамта гүйсэдхэжэ эхилһэн. Пётр Абашеевэй өөрын онсо бэлиг шадабари тухай эндэ тэмдэглэлтэй. Тэрэ хадаа 1956 ондо «Гол дээгүүр сасарһан туяа» гэжэ буряадай анха түрүүшын баледтэ ород инженер Евгениин партиие шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, магтаал, һайшаалда хүртэһэн юм. Тиигээд «Хун шубуута нуур», «Нойрсоһон хатан» гэжэ баледүүдтэ принцын, «Шуралеэдэ» Али-Батырай рольдо, «Инаг дуранай түлөө», «Ажабайдалай сэсэгүүд», «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» болон бусад баледүүдтэ амжалтатайгаар хабаадалсаа юм. Тиин түрэл орон доторoo аяншалхаһаа гадна, харин оронуудта совет искусствын солые тараалсаһан байха юм.

Гэбэшье «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ баледтэ Енисейн роль гүйсэдхэһэниинь П. Абашеевэй зохёон бүтээхы ажал ябуулгада онсо һуури эзэлнэ. Тэрэ хадаа урдань хэзээдэшье байгаагүй үндэһэн маягтай, тодо һайхан дүрэ байгуулаа юм. Баледей заһагдан табигдахада, ангуушадай хатарта томо шэнэ хэһэг оруулагдаһан, гурбадахи актда адажио мүнөөнэй эрилтын ёһоор хубилгагдаһан, тиихэдээ Енисейн дүрэ нилээд орёо болгогдоо бэлэй. Эндэ П. Абашеев бэлиг шадабарияа дахяад ялас гэмээр харуулжа, Енисейн дүрые улам баатарлиг түхэлтэй, уран хурса болгожо шадаа һэн.

УРАН ШЭМЭГЛЭЛ ТУХАЙ

ЯМАРШЬЕ ТЕАТРТА зураг шэмэглэл, хубсаһа хунар гээшэ тон шухала, бодото хубиинь болодог. Зүгөөр энэ «хубида» хубитаяа элбэг дэлбэгээр оруулжа шадахын тула уран зураашада оюун бэлиг, шадабариһаа гадна, шэн зориг, гүн ухаан, ехэ оролдолго хэрэгтэй бшуу. РСФСР-эй арадай уран зурааша Александр Иванович Тимин энэ эрилтэдэ бүрин хүсэдөөр харюусама хүдэлмэришэ бэрхэ, бүхы орон доторoo суурхаһан уран бииртэнэй эрхим нэгэ түлөөлэгшэнь болоно. Тэрэ бүри гушаад онһоо эхилжэ, Цыренжап Сампиловтай хамта Буряадай үндэһэн уран бүтээлэй эхи табилсаһан хүн юм. 1940 ондо — Буряадай искусствын түрүүшын декадын болохо болоходо, «Энхэ Булад баатар» гэһэн оперые гоё һайханаар шэмэглэһэн, тон богонихон хугасаанда айхабтар ехэ хүдэлмэри бүтээһэн, буряад арадай жэнхэни хубсаһа хунарай үнгэ, маяг, угалза шэмэг, оёлго гэхэ мэтые хёрхо наринаар шэнжэлһэнэй эсэстэ тэдэнние бүри гоёор шэмэглэжэ, янза бүриин хоёр зуу гаран хубсаһанай эскиз зураһан, мүн нютагай байгаали, арадай ажабайдал харуулһан нилээд һонирхолтой, уран гоё зурагуудые бүтээһэн, эдэнь искусствын түрүүшын декадын амжалтые шэрээлсэһэн байна. Тиихэдэ Ехэ театрай фойе соо А. И. Тиминэй олон зурагууд, буряад хубсаһанай гайхалтай һайхан эскизүүд дэлгэгдэн табигдажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө бэлэй. Жэшээнь, ородой элитэ уран зохёолшо Алексей Толстой эдэ бүтээлнүүдыень хараад байхадаа, манай уран зураашатай зорюута хөөрэлдэһэн, хайшан гээд буряад арадай жэнхэни зүйлнүүдые «амидыруулһан», лагаад ажаллаһан тухайнь олон юумэ асуужа абаһан, ехэ магтаал һайшаалаа элирхэйлһэн байгаа юм.

Тэрэ сагһаа хойшо А. И. Тимин нилээд ехэ хүдэлмэри хээ. 1943 ондо Москва ошожо, Игорь Моисеевэй ансамблиин наадаха «Сам» гэжэ буряад хатарай хубсаһа хунарынь зуража үгэһэн, юрэнхы шэмэглэлыень бэелүүлһэн байна. 1956—1957 онуудта «Адуушанай дуун» гэжэ кинофильм бүтээлсээ, мүн бусадшье ехэ ажал ябуулаа.

Гэбэшье «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн балет шэмэглэхэдээ, тэрэниие Буряадай литература, искусствын хоёрдохи декадада бэлдэлсэхэдээ, бэлиг шадабариинь дахинаа ялас гэмээр харагдаһан юм. Теэд саг жэлэй үнгэрэн ошоходо, сценын шэмэглэлэйшье талаар эрилтын дээшэлһые анхаралдаа абажа, дурсагдаһан баледые шэнээр табиха үедэ А. И. Тимин зураг шэмэглэлэйнь талаар нилээд олон хубилалтануудые оруулһан, байгаалиин үзэгдэлнүүдые бүри тодо болгожо үгэһэн, хубсаһа хунарай онсо һонин илгаата зүйлнүүдые шадамараар хэрэглэжэ, зарим геройнуудые бүри таатай зохидоор хубсалуулһан юм. Жэшээнь, Арюун гоохон Ангар дүүхэйн хүхэ сэнхир уһанай үнгэтэй, далайн долги татаһан һэмжэн хубсаһа гү, али үбгэн Байгалай үнэтэ эрдэниин «шанартай» торгон тэрлиг, тэрээнэйнь энгэр мүр дээгүүр аржылдаһан хээ угалзанууд ямар һайхан бэ даа! Искусствын ёһотойл шэнэ бүтээл. Эдэнь Байгал далайн байгаали харуулһан зурагуудтай яаһан зохидоор үнгэ ниилэн таараладаг бэ! Иигэжэ режиссер балетмейстер хоёрой гол зорилгоёо бэелүүлхэдэнь ехэхэн туһа түхэм үзүүлэгдэһэн байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн баледһээ хэһэг. СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьянова Ангар дүүхэйн, артист Алексей Павленко Енисейн ролиие гүйсэдхэнэ.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

Манай хөөрэлдөөн

БАЯР, ОМОГОРХОЛ

Загарайн аймагай Ацагадай дунда һургуулиин директор Д. Ц-Д. ГАЛДАНОВ:

— «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн баледые зохёогшодто, тэрээндэ хабаадалсагшадта РСФСР-эй гүрэнэй шан олгохо тухай шиидхэбэрие манай эндэхи нютагай хүн зон, түрэлхид, багшанар угаа ехэ баяртайгаар угтабад. Урдань гансахан сольно дуу хүгжэм гү, али хороводно хатартай һаа, мүнөө ямар ехэ үндэртэ хүрөөд байһан тухайдаа, илангаяа наһатайшуул тон зүбөөр омогорхон хөөрэлдэнэ. Энэ ехэ хүгжэлтэ хадаа арад түмэнэй оюун бэлигые мандуулха тухай Коммунис парти, Совет правительствын асари ехэ анхарал хандууяһанай бодото үрэ дүн болоно.

«Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ балет тухай хэлэбэл, бидэнэр городто дүтэ ажаһуудаг һэн тула олооро хэдэн дахин ерэжэ, тэрэниие хараһан байгаабди. Тиихэ бүхэндөө сэдьхэлээ ехэ сэнгүүлжэ, ханажа ошоһомнай дамжаггүй. Үхибүүдэй гайхан һонирхоһониинь, ехэ һургаал оложо абаһаниинь хэлсээнгүй. Үнэхөөрөө энэ уран хурса найруулгатай, ирагуу һайхан хүгжэм аялгатай, үндэһэн маягтай балет. Хэзээ энэ баледые онсолон тэмдэглэгшэ ааб гэжэ хүлеэжэ, найдажа ябаһан хүм.

Үндэр һайшаалда хүртэһөөрнь, мүн шэнэ жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан, Буряадайнгаа түрүүшын лауреадуудта ажал хүдэлмэриндэнь Ангарай хүсэтэ түргэн урасхал мэтэ эршэ эрмэлзэл, ажабайдалдань Байгал далай мэтэ баян элбэг зол жаргал хүсэнэбди!

ЛВРЗ-гэй инженер Г. ЗАГУЗИН:

— Би ород хүнби. Оперо, баледые театрта, телевиденеэршье дуратайгаар харадагби. «Хун шубуута нуур», «Бахчисарайн фонтан», «Жизель», мүн бэшэшье классическа баледүүдтэ СССР-эй арадай артистка Л. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев гэгшэдэй хатархые хаража, гуа һайхантай уулзаһан, сэдьхэлээ ханаһан байхаб. Тиихэдээ манай Буряад ороной хүгжэмшэд, хатаршад, зураашадай иимэ бэрхэнүүд—ямаршье орёо хэсүү хатарнуудые харуулжа, табижа шадаха болоһондо баясажа ябаһан, ород мэргэжэлтэдэй багшалһан, туһалһые хаража ойлгожо, иимэ ехэ үрэ дүн олгожо байһандань бүришье омогорхоһон байхаб. Гэбэшье «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн үлэмжэ һонин балет харахадаа, уран хурса удхыень ямаршье «Жизель», «Нойрсоһон хатанһаа» дутуугүй тодоор ойлгожо абаһандаа, сэдьхэлээ хүдэлһэндөө гайхаа һэм. Ехэл хүсэтэй, уран, нарин бүтээл һэн тула намда—ород хүндэшье иимэ ехэ ойлгосотой байһан байгаа хаям.

Россин Федераци дотор онсо шалгарһан өөрын лауреадуудтай болоһондоо ехэл баясанаб, тэдэниие үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб.

Һайн даа, лауреадуднай!

Хэжэнгын аймагай Загастайн совхозой хүдэлмэришэн Н. ТЫПШЕЕВ:

— Бидэ Улаан-Үдэһөө 300-гаад километрэй зайда оршодог Загастай тосхондо ажаһуудаг, ажаллажа байдагбди. Теэд мүнөөмнай холодо холо-гүй болоһон саг гээшэ ааб даа: радио, телевиденеэр, мүн газетэ, хэблэл дээрэһээшье түб газарай шэнэ һонин һорьмол дуулдажа байдаг. СССР-эй тогтоһоор гайхамшаг 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Россин Федерациин эрхимэй эрхим оюун бэлигтэндэ, тэрэ тоодо «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэһэн балет бүтээгшэдтэ РСФСР-эй гүрэнэй шан олгохо тухай мэдээсэл тухай дуулажа, яһала ехээр баярлабабди. Энэ шан юугээрээшьеб бүхы бидэнэртэ хабаатай шэнги. Тиигээд энэ баледые нэгэшье дахин хараһан байбал мартахын аргагүй юм: Хэды олон үльгэр домогуудые үбэлэй һүниин утада шэхэнэй шэмэг болгон хэлсэдэгшье һаа, энэ «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» шэнги уран хурса найруулгатай үндэһэн зохёол-хатарые анха хараагүй байһан аад, гэнтэ харахадаа, угаа ехээр баясаа һэн хаб. Энээниие кино болгон буулгажа абаад, дүрыень телевиденеэр, хүгжэмэйнь хэһэгүүдые радиогоор дамжуулжа байбал болохо бэшэ гү?

Энэ хуудаһа Р. ЦЫБИКОВ бэлдэбэ.

ҺОНИРХОЛТОЙ НААДАНДА ХАБ. АДАЛСЫТ!

Һүүлэй үедэ зуун нюдэтэй хюлгэ дээрэ даам наадаха дуратайшуулай тоо манай орон дотор олон боложо эхилээ. Юуб гэхэдэ, 1958 онhоо хойшо энэ даам наадалга манай оронд нютагжаа гээ hаа, алдуу болохогүй ха.

Зуун нюдэтэй хюлгэ дээрэ түрүүшын наадан хаана үнгэргэгдөө юм гэжэ hонирхогдобо. Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө зарлагдаhан түрүүшын энэ наадан 1894 ондо үнгэргэгдэhэн байба. Тиин Франциин Исадор Вейс гэгшэ тус наадан дээрэ ухаансар бэрхээр тулалдажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм. Удаадахи жэлнүүдтэ үнгэргэгдэhэн hонирхолтой энэ наадан-да Франциин, Голландиин даам табигшад hэлгэлдэжэ байгаад, дэлхэйн чемпионууд болодог hэн ха.

1956 онhоо дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ бусад түби дэлхэйн даам наадагшад хүртэжэ эхилhэн байна. Энэ жэлдэ Канадын Марсель Делорье чемпион болоhон. Харин 1958 онhоо чемпионой нэрэ зэргэдэ манай ороной түлөөлэгшэ Исер Куперман хүртэhэн байгаа. Тэрэ гэхэhээ уламжалан СССР-эй даам наадагшад дэлхэй дээрэ түрүү hуури эзэлжэ ябаhан зандаа.

Зуун нюдэтэй хюлгэ дээрэ наадагдадаг даам юрэын даамhаа юугээрээ илгаатайб?

Нэгэдэхеэр, даамай хюлгэ ехэ, олон нюдэтэй, наадаһай үедэ хубилгаха гурбан дүримтэй юм. Ингээд ерэхэдээ хоёр ондоогоор даам наадалга хоорондоо тон бага илгаатай гэжэ ойлгонобди. Жэшээнь, 64 нюдэтэй хюлгэ дээрэ даам наададаг лэ хүн зуун нюдэтэй хюлгэ дээрэ ядабаригүй наадажа шадаха. Зүгөөр бага зэргэ хубилалта болон нааданай дүрим ойлгожо абаал хадаа, тэрэ даам табижа шадаха байна бшуу.

Зуун нюдэтэй хюлгэ дээрэ даам наадагшадые хаража байхада, нааданиинь эхинhээ абаад дүүрэтэрээ тон hонирхолтой, хүн бүхэнэй дура татамаар үнгэргэгдэдэг.

Манай Улаан-Үдэ хотын даам наадагшад зуун нюдэтэй хюлгэ дээрэ түрүүшын наада hаяхан үнгэргэбэ. Саашадаа энэ hонирхолтой наада нютагжуулжа, олон хүнийе хабаадуулха бэзэ гэжэ hанагдана.

Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын институдай багша К. Г. Дондоков эрхимлэhэн байна. Прибор бүтээлгын заводой түлөөлэгшэд Б. М. Суфияров, Н. В. Маркович гэгшэд удаадахи хоёр hуури эзэлбэ.

К. ПОПОВ,
мүрысөөнэй главна судья.

ЭДИРШҮҮЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

Дүрэ буляалдалгаар Түнхэнэй аймагай түрүү hуури эзэлхын түлөө эдир бүхэшүүлэй мүрысөөн хоёр хоногой туршада Хэрэн тосхондо үнгэргэгдөө. 159 hурагшад хүсэеэ үзэлсэбэ.

60 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэн эгээ олон байба. Алар 25 хүн байшоо. Тэдэнэрые бултыень газардуулhан Виктор Шагдуров (Горхоной дунда hургуули) нэгэдэхи hуури эзэлээ. 56 килограмм шэгнүүртэн соохоо нэгэдэхи разрядтай Сергей Арданов (Горхоной дунда hургуули) түрүүлжэ гараа. 65 килограмм шэгнүүртэй Валерий Гергенов (Горхоной hургуули) өөрынгөө шэгнүүртэнэй дундаhаа илаа. 48 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэн соохоо Сэдэн Ангархаев (Галбайн наймаи жэлэй hургуули) эрхимлээ.

Командануудай хоорондын дүн гаргахада, Хэрэнэй дунда hургуули нэгэдэхи hуурида гараба.

Хүдөөгэй бүхэшүүлэй дундаhаа СССР-эй чемпион болоhон, СССР-эй спортын мастер Нима Ивахинов эдир барилдагшадай мүрысөөндэ байлсажа, эрхимлэhэн бүхэшүүлдэ Хүндэлэлэй грамотануудые, үнэтэ бэлэгүүдые барюулаа.

Үетэн нүхэд соогоо шалгарhан эдир бүхэшүүл hаяар Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ hурагшадай республиканска мүрысөөндэ хабаадалсахань.

Л. ТАПХАЕВ.

ЭДИР ХОККЕИСТНҮҮД МҮРЫСЭБЭ

Бүмбэгэтэй хоккей наадалгаар шэнэ жэлэй заншалта мүрысөөн Мухар-Шэбэр тосхондо үнгэргэгдэбэ. Шэнэ-Заганай, Суулгын, Калиновкын, Һэбэлдэйн, Хонхолын hургуулинуудай эдир спортсменүүд энэ hонирхолтой нааданда хабаадалсаа.

Жээрэб татахада Суулгын, Хонхолын эгээл балшар заахан хоккеистнүүд мүрысөө нээжэ, хоорондоо тулалдаха болобо. Суулгын багашуул hайн бэлэдхэлтэй байжа, нүгөөдүүлээ хүнгэхэнөөр—6:1 тоотойгоор шүүгээ. Удаань Мухар-Шэбэрэй багашуултай Суулгын эхин классай hурагшад уулзаба. Түгэсхэлэй нааданда аймагай түб тосхоной балшар заахан хоккеистнүүд бусадые шүүжэ, түрүү hуури эзэлжэ шадаа.

Аха классуудай hурагшадай дунда болоhон мүрысөөн hонирхолтойгоор үнгэрөө. Түгэсхэлэй нааданда Мухар-Шэбэрэй болон Суулгын эдиршүүл уулзажа, эсэсэй эсэстэ Суулгын спортсменүүд шүүжэ, нэгэдэхи шатын дипломдо хүртэбэ.

М. ЦЫРЕНОВ.

Валентина Яковлевна Дармаева 1950 ондо Улаан-Үдын багшанарай училищи дүүргэhэн юм. Үхибүүдэй ухаан бодолдо эрдэмэй үрэhэ тарихын тула тэрэ 22 жэлэй туршада классай үүдэ татан ороhон намтартай.

Мүнөө Түнхэнэй аймагай түб — Хэрэн тосхондо 15 жэлэй туршада багшалжа, тэндэхи зоной эгээл хүндэтэ хүниинь болонхой. Тэрэнэй даажа абаhан 3-дахи «В» класс Хэрэнэй дунда hургуулиин эгээн эрхим классуудай нэгэн гэжэ тоологдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Я. Дармаева хэшээлээ үнгэргэжэ байна.

В. ПЛУТТ гэгшын фото.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЭ— ШЭНЭ КЛУБТА

Енгорбой нютаг. Эндэ Захааминай аймагай «Дружба» колхозой хоёрдохи отделени оршодог юм. Энэ нютагта клуб баригдажа, колхознигууд шэнэ жэлээ шэнэ клуб соо хүхюу зугаатайгаар угтаhан байна.

Энэ клуб шлагаар шудхагдажа баригдаа. «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй Захааминай ПМК-гай хүдэлмэришэд тус клубые бодхоогоо. Клубынь 300 хүнэй hуурита, ехэ фойетэй юм. Тиихэдэ уншалгын залтай библиотекэ клубай байшан соо бии.

— Клубай досоо талын ажал хэхэ хэрэгтэ Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй hурагшад ехэ туhа хүргөө. Тэдэнэр hайнаар хүдэлөө, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Н. Л. Банзарханов хөөрэнэ.

Энэ клуб «эрхим» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комисси тушаажа абаhан байха юм. Барилгын шанарай, уран гоёор шэмэглэгдэhэнэйнгээ талаар энэ клуб аймаг соогоо эрхимүүдэй тоодо оролсоно.

Манай корр.

ҺУРАГШАДАЙ ОЛИМПИАДА

Нарhата тосхондо hурагшадай олимпиада түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Һурагшадые hонирхуулhан энэ олимпиадада долоон дунда hургуулинуудай 36 эрхим hурагшад хабаадалсаhан байна.

Гурба хахад часай туршада үргэлжэлhэн олимпиадын дүн гаргахада, долоодохи классай табан, наймадахиин — дүрбэн, юhэдэхиин — гурбан, арбадахи классай гурбан hурагшад эрхимлэбэ.

Үльдэргын дунда hургуулиин долоодохи классай hурагша Тоня Терентьева, Нарhатын, Витимэй дунда hургуулинуудай 8—10-дахи классуудай hурагшад Лариса Минеева, Наташа Тулейко гэгшэд түрүү hуури эзэлжэ, республикын олимпиадада хабаадалсаха болобо. Һурагшад Сережа Стерликов, Бальжинима Шагдуров, Саша Козлов, Саша Попов, Оля Егорова, Юрий Нимаев гэгшэд хоёрдохи hуури эзэлжэ, мүн Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ олимпиадада хабаадалсахань.

Витимэй, Нарhатын hургуулинуудай биологиин багшанар hурагшадаа олимпиадада hайнаар бэлдэжэ ерээ гэжэ комиссиин гэшүүд тэмдэглэhэн байна.

В. БАЙБОРОДИН.

Хэлэhэн үгэдөө эзэн

ХҮБҮҮМНАЙ СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА

Социалис уялга абахадаа младша сержант Доржо Цыдыпов нигэжэ найдуулhан юм: «Эрхимүүдэй тоодо орохын тулада минии даадаг отделени бүхы шадалаараа оролдохо».

Командиртай хөөрэлдөөд байхадаа, Цыдыповэй отделени социалис мүрысөөндэ илажа, эрхимүүдэй тоодо ороо гэжэ мэдэбэб. Младша сержантын даадаг сэрэгшэдэй юрын нэгэ үдэр тухай офицер намда хөөрэжэ үгэбэ.

...Һүнийн добтолгодо ябаад, үглөөгүүр Сагга мотоциклтай сэрэгшэд заагдаhан газартаа хүрэжэ ерэбэ. Сэрэгшэд «дайсанай» бэхижүүлhэн пунктда добтолжо, тэрэнииэ эзэлхэ ёhотой байгаа. Цыдыповэй отделени «байлдаанда» hайнаар бэлдэhэн байба. Младша сержант сэрэгшэ бүхэнэйнгөө үмэнэ тодорхой зорилго табиhан, илангаяа добтолгын үедэ оншотой мэргэнээр буудахыень hануулаа.

Командирайнгаа дохёогоор мотоцикл унаhан сэрэгшэд урагшаа шуумайн добтолжо оробод. Доржын командалдаг отделениин сэрэгшэд Юдин, Христосенко гэгшэд автомадаар оншотой мэргэнээр буудана, «дайсанай» бүхэлhэн газарые гранатаар тэhэ дэлдэбэ. Эршэмтэй түргөөр добтолhоной, оншотой мэргэнээр буудаhанай ашаар «байлдаанда» илажа гараба. Отделениин сэрэгшэд бултадаа «эрхим» гэhэн сэгнэлтэ абаба.

Энэмнай сэрэгшын юрын нэгэ үдэр болоно. Хэлэhэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада младша сержант Цыдыповэй отделени, дайшалхы hуралсалай хэшээлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Яруунын аймагай Үльдэргэ тосхоной хүбүүн Доржо Цыдыпов энээндэ үльгэр жэшээ харуулжа, нүхэдөө дагуулан ябана.

Сэрэгшэ хөөрэлдөө үнгэргэнэ

Сэрэгшэд класстаа суглараба. Тэдэнэр дайшалхы техникэ шудалха хэшээлдээ hайнаар бэлдэдэг, гүнзэгыгөөр шудалдаг. Илангаяа рядовой Василий Цыренов нүхэдэйнгөө дундаhаа шалгарна.

— Мүнөөдэр үнгэргэгдэхэ ээлжээтэ хөөрөөмнай Буряадай АССР тухай—гэжэ сержант Николай Руднев хэлээд, рядовой Цыреновтэ үгэ үгэбэ.

Аалин байдал оршобо. Бултадаа Цыренов тээшэ харашабад. Ленинэй орденто республика тухайгаа сэрэгшэ хөөрэжэ эхилбэ. Буряад орон революциин урда тээ ямар байгаа hэм, Совет засагай үедэ ямар болооб гэжэ тэрэ нүхэдтөө хөөрэжэ үгөө. Тэрэ Ахын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлжэ байhанаа сэрэгэй албанда татагдаhан. Тоонто нютагайнгаа ажалшадай амжалта тухай омогорхон хөөрэнэ...

Солдат Цыренов нангин уялгаяа дүүргэжэ, дайшалхы hуралсалаа hайнаар шудалхые оролсоно. Тэрэ сэрэгэй албанда байха үедөө харюусалгатай даабари нэгэтэ бэшэ дүүргэhэн, хээрэ үнгэргэгдэhэн дайшалхы хэшээлдэ оло дахин шалгарhан байха.

Н. БЕЛЕБЕНЦЕВ.

Эрдэмтэд хөөрэлдөө үнгэргэнэ

Хүдөө ажахын институдай ургамалай аймаг шэнжэлдэг кафедрын доцент К. Д. Злобина хоёрдохи хамтын байрын ленинскэ таhалгада хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Тэрэ Чехословаки соогуур аяншалhан тухайгаа, хүдөө ажахын дээдэ hургуулинуудта айлшалhан, мүн тус ороной хүдөө ажахын түргэнөөр хүгжэжэ байhан тухай хөөрэhэн байна. Аха дүү энэ ороной ажабайдалhаа буулгагдаhан фото-зурагуудые харуулжа байжа хөөрөө.

Агрохимиин кафедрын доцент С. П. Шонхоев hаяар мүн лэ хөөрэлдөө үнгэргэхэ байна. Тэрэ академигууд Д. Н. Прянишников, К. К. Гедройц гэгшэдтэй уулзаhан тухайгаа студентнэртэ хөөрэжэ үгэхэ юм.

З. ТЭЛИН.

Сагай ударил

ЯНВАРЬ

Январь hарада манай эндэ янгинама хүйтэн болодог гэжэ республикын ажалшадта hайн мэдээжэ юм бэзэ. Зарим үдэрнүүдтэ энэ hарада hүниндөө 40—45 градус хүрэтэр хүйтэн болоhон байдаг. Шанга хүйтэн үдэрнүүдтэ шара тооhоор манаржа эхилхэдэ ой тайга соо, гол, мүрэнүүдэй эрьеэр хан ян гэхэ абяан холуур сууряатан дуулдадаг. Январь hарада үдэрэй ута болобошье, үбэлэй хүйтэн бүри шангарhаар лэ байдаг шуу. Жэшээнь, январиин 10-да үдэрэй утань 23 минутаар нэмэhэн байдаг. Тиихэдэ январиин 20-до—52, hарын hүүл багаар нэгэ час 21 минутаар нэмэшэhэн байха. Эгээл энэ үедэ номин тунгалаг Байгал далай мүльhөөр сүм хушагдажа захалха.

Байгша оной январь hарада республикын урда, мүн Байгал далайн хойто захаар 2—3 градусаар үлүү дулаан байха жэшээтэй. Январь hарада дунда зэргээр 15—20, хойто аймагуудта 20—24 градус хүйтэн үзэгдэхөөр багсаагдана. Январиин 7-hoo 11 болотор hүниндөө 33—41, үдэртөө 20—30 градус хүйтэн үдэрнүүд болохоор хараалагдана. Мүн январиин 12-hoo 19, 22-hoo 27 болотор hүниндөө 13—19, үдэртөө 4—12, бусад үдэрнүүдтэнь hүниндөө 17—28, үдэртөө 13—18 градус хүйтэн байха зэргэтэй.

Республикын хойто аймагуудта мүн лэ дулаан байхаар хүлеэгдэнэ. Һарын туршада эндэ дунда зэргээр 21—29 градус гэхэ гү, али энэнь нормоhоо 1—3 градусаар дээшэ байха зэргэтэй. Эгээл хүйтэн үдэр январиин 8—10-най үдэрнүүдтэ үзэгдэжэ, hүниндөө 40—45, үдэртөө 22—27 градус хүйтэн болохо ха.

Һарын туршада республика дотор 2—6 миллиметр гэхэ гү, али энэ нормо соо хоноол. саhан орохо.

Хүйтэн үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ туруута ангууд—гүрөөhэн, буга, хандагайнууд саhа багатай газарнуудта бэлшэдэг, заримдаа ажахынуудай бэлэдхэhэн үбhэндэ ородог гээшэ.

Һарын туршада үүлэ багатай, сэлмэг үдэрнүүд үзэгдэдэг. Зарим нютагуудта үглөөгүүртээ манатай, бусадтань заахан саhан бударха. Январиин 6—7, 11—12, 21—24-нэй үдэрнүүдтэ секундын 12—15 метр хүсэтэйгөөр hалхилхаар хүлеэгдэнэ.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-агрометеоролог.

ГАЛ ДҮЛӨӨР СОРОБХИЛЬОН 12 ҮДЭР

(ХАНОЙҺОО РЕПОРТАЖ)

ДРВ-гэй газар дайдые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоhоной hүүлээр түр зуура намхаhан оршон байдалда Ханой хото 1973 онийе угтаа. Хүнүүд Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ гэдэргээ эрьен харадаг, хэhэн бүтээhэн юумэеэ сэгнэжэ үзэдэг гуримтай ааб даа. Гэхэ зуура, hүүлэй үдэрнүүдэй үйлэ хэрэгүүд урда тээхиие балартуулдаг ушаршье бии байха.

Энэ хоёр неделиин турша соо американ сэрэгшэд хэды олон гэмтэ ябадал хээб, Хойто Вьетнамай ниислэлэй ба бусад хотонуудай хэды олон хүн шэнэ жэлэй урда тээхи хэдэхэн хоногой хугасаада хосороо гээшэб, амиды үлэhэн хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэнь дайсан тушаа хэды ехэ зэбүүрхэл нэмээ гээшэб? Ямаршье бүридхэл эдэ асуудалнуудта мүнөө тодорхой харюу үгэжэ шадахагүй.

ДРВ-гэй газар дайдые американ авиациин дахинаа бомбодожо эхилхын урда тээхэнэ, декабриин 17-до Ханой хотодо юрын воскресени шэнгеэр хүн зон олоороо хүхинэжэ байгаа бэлэй. Элдэб машинанууд Бусамал мэсэ гэдэг нуурые тойрон hүндэлжэ байhан олон велосипедистнүүдэй дундуур арайхан нэбтэрэн гаража байба. Городойхидой хүхюун шарай хаа хаанагүй маhарна, хүнүүд гэр байранууд соогоо амаралтын үдэрэй оршон байдал хангахын тула сэсэгүүдые худалдажа абана. Тротуарнууд дээгүүр үхибүүд гүйлдэнэ, хүршэ деревнинүүдhээ ерэhэн хэдэ мянган таряашад корзинка ба сүүмхэнүүдые баринхай, автобусой станцинуудай дэргэдэ, хотын вокзалай урдахи талмай дээрэ хагшална. Энэ тэрэ юумэ наймаалхаяа ерэгшэд Кхамтхиен үйлсэдэ, тротуарнууд дээгүүр эд товараа дэлгээнхэй, хүнүүдые дуудан хашхаралдана.

17-ной воскресениин үдэр иимэ байгаа. Харин декабриин 18-най үдэшэ Таиланддахи аэродромуудhаа, Гуам олтирогhoo үхэл гэмтэл ниидэжэ ерэбэ. Найман мотоортой реактивна самолёдуудые жолоодон ниидэдэг, «сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдтэ добтолхо захиралта абаабди» гэдэг хүнүүд тиимэ үхэл гэмтэл асарhан байна. Гэмтэдэй hудалтай хубсаhануудые нэмэриhэн, американ летчигууд пресс-конференциин зал соохи прожекторнүүдэй ба лампануудай хурса гэрэлhээ hарган дальтаржа байгаад, тиигэжэ хэлэнэ.

Эдэ мүрнүүдые бэшэhэн би хоёр неделиин турша соо, ээлжээтэ добтолго бүхэнэй hүүлээр тэдэ «сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдтэй» газарнуудта үдэр бүри ошодог байгааб. Агаарай дээрмэшэдтэ Ханой хото үргэлжэ дээрээ сэрэгэй түхеэрэлгэнүүд шэнгеэр hанагдадаг болошоо ха гэхээр байба. Энэ хото эдэ үдэрнүүдтэ ехээр хубилаа, хэсүү шанга тулалдаанууд соогуур тэсэжэ гараhан сэрэгшэ-хото болоо. Түхэл шарайнь шэрүүн, хэдэн hорьбонуудтай болоод байба. Бусамал мэсэ гэдэг нуурай эрье дээгүүр хүн зоной олоороо хүхинэжэ байхань харагдабагүй: ниислэл хотын үлад зоной олонхинь хүдөө нютагууд худар нүүжэ ябашоо. Вокзалай байшангай табсангууд дээгүүр. тэрэнэй үмэнэхи талмай дээрэ хүнүүд олоороо сугларааагүй. Вокзалшье үгы болошонхой, тэрэнэй hууриида хирпиисын обоо бухал түгдэрхэйнүүд, ханын хамхардаhанууд. Кхамтхиен үйлсэдэ наймаашадай хашхаралдаха дуулданагүй. Тэрэ үйлсэшье, хажуугаархи байрын кварталнуудшье тооhон тоброг болошонхой. Хүндэлөөшөө 500 метр, утаашаа 2 километр—бута зада сохигдошоhон зурууд хара газар тэрэ үйлсын hуурида бархайн харагдана.

Ханойдо сэсэг олоор хэрэглэдэг заншалтай. Эндэ сэсэгүүдые түхэреэн жэл соо худалдадаг. Мүнөөшье тэдэнийе худалдан абана. Зүгөөр декабриин 17-ной воскресенидэ инаг ба дүтын хүнүүдээ баярлуулхын тула баглаа сэсэгүүдые худалдажа абаhан байбал, харин мүнөө американ авиациин зэрлиг добтолгонуудай үеэр хосорогшодые hүүлшынь замда үдэшэхын тула венокуудые худалдан абана.

Пентагоной галзуу «стратегүүд» мэгдэхэ ба hүрдэхэ ябадал эндэ тохёолдуулжа шадаагүй. Ханойн хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ бүри ехэ зэбүүрхэл үүсхээ. ТАСС-ай корпунктhаа оройдоо 300 метрэй зайда байhан ехэ вокзалай байшангые hандархай хэмхэрхэйнүүд. оршон тойронхи гэрнүүдые зомгоолнууд болгон сусаа. Энэ үеэр үйлсэдэ байтараа шархатаад, уялаагаа таhа татан, ухаа мэдээгүй гүйжэ ябаhан бухануудые харахада, аймшагтай байгаа. Галзууртараа айhан эдэ амитад юушье обёорхоёо болишонхой, аймшагтай газарhаа саашаа зугадан харайлдажа ябаа бэлэй.

Заахан үхибүүдые дала мүр дээрээ hуулгаhан, гартаа бариhан эхэнэрнүүд тэрэл үйлсөөр харайлдажа ябаа hэн. Дүтэхэн байhан убежищи худар орожо хоргодохо hанаатай тэбдэнэ. Адагуусан амитадhаа хүнэй илгаань юуб гэхэдэ, айхаhаа гадна, зэбүүрхэжэ шададаг байна бшуу. Тэдэ эхэнэрнүүдэй нюдэн соо зэбүүрхэлэй ошон бадаржа байба. Ондоо баримтануудые оложо ядахадаа хара хүсэ хэрэглэhэн, тэдэнэй урда үбдэг дээрээ hэхэрхэ дурагүй, багахан арадта дура хүсэлөө баалахын тула эгээл аймшагтай зэбсэгүүдые хэрэглэhэн дээрмэшэд тушаа зэбүүрхэлэй мэдэрэл орьёлжо байба.

Үнгэрhэн хоёр недели США-гай хоёр зуун жэлэй түүхэдэ эгээн гутамшаг муухай хуудаhануудые нэмээгээ: найдуулгаяа дүүргэнгүй, хооhон үгэ хүүрнүүдээр халха хээд. хара хүсэ хэрэглэhэн, амгалан зонийе олоор хюдаhан байна.

Һандаралда оробошье, илагдаагүй Ханой хото дайсанай hүрэг дээрмэшэдтэй тулалдаhан хатуу шанга байлдаанhаа илажа гараба. Агаарай аюулhаа hэргылүүлhэн сиреный абяан хэдэн hүниин туршада таhалгаряагүй зэдэлбэ. Гэхэтэй хамта. ДРВ-гэй ниислэл дайсантай тулалдахаар хододоо бэлэн. Ниислэл хотоёо хамгаалагшад океанай саанахи түримхэйшүүлэй балмад шэнэ аашые сахин зайсуулхаар бэлэн байна.

А. МИНЕЕВ,
(ТАСС-ай корр.).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ПАРИЖ

Индохитадтахи байлдаанууд

ТАСС

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд Фронтын эгээн шухала участогуудта хэдэн хоногой үеэр эхилhэн үргэн ехэ добтолхы ябуулгануудаа амжалтатайгаар үргэлжэлүүлжэ байна. Дайсад хүнүүдэй ба техникын талаар ехэ гэмтэл хоролтодо ороно.

Үнгэрэгшэ хэдэн сүүдхын турша соо Урда Вьетнамай хойто нютагуудта, түбэй хада гүбээтэ газарнуудаар, Миконг мүрэнэй адагта тон шанга байлдаанууд болоо.

ХАНОЙ. (ТАСС). 1972 он дотор Урда Вьетнамай элдэб районуудта патриодуудай хэhэн дайшалхы ябуулгануудай дүнгүүд тухайдань Сүлөөлэлгэ гэжэ хэблэлэй агентство мэдээсэбэ. НВСО-гой подразделенинүүд Митхо провинцида үнгэрэгшэ жэлэй турша соо дайсанай 34 мянга шахуу солдат ба офицернүүдые үгы хэhэн. шархатуулhан байна. Гансахан декабрь соо Кантхо провинциин патриодууд дайсанай 1.200 солдадые хүлhөөнь буулгаhан. сэрэгэй гурбан катер уhа руу шинихаhан байха юм. Энэл үе соо Бенче провинцида дайсанай 400 солдат ба офицернүүд алагдаа, 600 гаран сэрэгэй алба хаагшад шархатаа гү, али плендэ абтаа.

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮДҺЭЭ

Вьетнамай асуудал гадаадын хэблэлэй хуудаhануудта гол hуури эзэлhээр. Парижадахи зүблөөнэй ээлжээтэ пленарна заседани тухай мэдээсэлнүүд газетэнүүдтэ тунхаглагдана. США Вьетнамай Демократическа Республикые бомбодохоёо, портнуудта минэ табихаяа, дайе «вьетнамай түхэлтэй болгохо» гэдэг политика барим талхала болихо, Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал hэргээхэ тухай хэлсээндэ гар табиха ёhотой гэhэн ДРВ-гэй делегациин толгойлогшын орлогшо Нгуен Минь Ви гэгшын мэдүүлгые тусхайлан дурдана.

Вьетнамай хубааралгые хододонь үлөөхэ hанаатай Америкын Холбоото Штадуудай hэдэлгэнүүд амгалан байдал тогтоохо замдахи гол hаад тойбонуудай нэгэн болоно гэжэ Парижай «Юманите» газетэ тэмдэглэнэ. Американ авиаци январиин 3-най турша соо 20-дохи параллельhээ урдуур, ДРВ-гэй газар нютагуудые 11 дахин бомбодоо, тэрээндэ «В-52» гэдэг бомбардировщигууд хабаадаhан байна гэжэ тус газетэ мүн лэ мэдээсэбэ.

Американ хэблэл США-гай конгрессэй ээлжээтэ сессиин хүдэлмэри тухай бэшэхэ зуураа, Вьетнамай асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ ехэ анхарал хандуулна. Вашингтоной засагаархид ДРВ-дэ эсэргүү агаарай дайгаа улам үргэдхэхэ тухай шиидхэбэри декабрь hарада гаргахадаа конгрессэтэй зүбшэлөөгүй юм, энэнь конгрессэй хоёр палатынхидай дураа гуталгые улам дэбэргээ гэжэ Рестон «Нью-Йорк таймсда» онсолон тэмдэглэбэ. Правительствын энэ ябуулгань конгрессменүүд - республиканецуудай дундашье буруушаал үүсхээ гэжэ тэрэ мэдүүлнэ. Индохитадтахи дайе зогсоохо эрилтэ табиhан резолюцииe сенаторнууд - демокрадуудай hайшааhан тухайда «Нью-Йорк таймсай» вашингтонско корреспондент мэдээсэбэ.

Японой правительство оронойнгоо сэрэгэй гаргашые энэ жэлдэ 940 миллиард иендэ хүргэхэ, тайлбарилан хэлэбэл, үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 140 миллиард иенээр нэмээхэ hанаатай гэжэ Токиогой «Асахи» бэшэнэ.

Лондоной газетэнүүд шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдhээ социальна шахардуу байдалай улам hүжэрhэн тухай, үнэ сэнгэй ехээр хүндэрhэн тухай бэшэхэ зуураа, тэдэнийе «юрэнхы дэлгүүртэ» Англиин оролготой холбоно. Тред-юнионуудай британска конгрессэй хүтэлбэрилэгшэдтэй премьер-министр Хитын уулзаhан тушаа газетэнүүд бэшэхэдээ, салин хүлhэ нэмээхэ тухай асуудалаар хэгдэжэ байhан хэлсээ hэргээхэ тушаа профсоюзуудай дурадхалые Хит буруушаагаа гэнэ.

США-гай ба «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудай хоорондын экономическа харилсаанай саашанхи байдалые шэнжэлхэ зуураа, капиталис дэлхэйн үнинэй үзөөгүй шахардуу байдал ойрын жэлнүүдтэ эдэ харилсаануудай талаар тохёолдожо магад гэжэ Польшын «Трибуна люду» газетэ тоолоно. «Шуурга үүдхэдэг үүлэнүүд сугларанхайшье байжа магад. Оршон байдалай hулараагүй hаань, хөөрэлдөөнүүдэй үндэhөөр хэлсээнэй баталагдаагүй hаань, США-гай ба «юрэнхы дэлгүүрэй» хоорондохи зүришэлдөөнүүд бүри эрид эгсэ шэнжэтэй болохо байха», гэжэ тус газетэ бэшэнэ.

ЛОНДОН

Г. ВИЛЬСОНЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Лейборис партиин ударидагша Г. Вильсон Вьетнамые американ авиациин бомбодожо үргэлжэлhөөр байhые буруушаалгын тэмдэг болгон, США ошолгоёо болюулба. Тэндэ ошоходоо, Хьюстоной ба Денверэй университедүүдтэ хэдэ хэдэн лекцинүүдые уншаха ёhотой байhан юм ха.

Г. Вильсон Англиин телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, Вьетнамай городууд ба тосхонуудые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр добтолжо байhые эрид буруушаагаа.

Тэрэнэй үгын горитой хубинь «юрэнхы дэлгүүртэ». Англиин оролгодо зорюулагдаба. Лейборис правительство засаг гартаа абабал, «юрэнхы дэлгүүртэ» Англиин оролго тухай асуудалые арад бүгэдын үзэмжэдэ табиха байха гэжэ тэрэ мэдүүлнэ.

«Юрэнхы дэлгүүртэ» оронойнгоо оролго тухай хэлсээндэ гар табиха этигэмжэтэ түлөөлэлгэ Англиин консервативна правительствада байгаагүй гэжэ хэлэхэ үндэhэ баримта манда бии, юундэб гэхэдэ, энэ асуудалые Англиин парламент үлэ мэдэг олонхиин лэ дуугаар hайшааhан байха юм гэбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол. Түрэл орон доторнай.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Һэльбэн шэнэлhэнэй hүүлээр»—А. Рыжковой корреспонденци. «Баунтын тайгын заимкануудта»—О. Березковой статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда: «Эгээл hүүлдэ болотор зүрхэн сохихо ёhотой»—А. Игумновагай очерк. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Нютаг нютагай ба орон доторхи hонинууд.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

11.45—Үхибүүдтэ «Тогда в январе» гэжэ зүжэг харуулагдаха.

«Орбита» харуулна:

13.05—Һүүлэй хонин. 13.10—**Үнгэтэ телевидени.** Һурагшадта «Будильник» гэжэ программа. 13.40—«Элүүр энхэ» программын почто. 14.10—**Үнгэтэ телевидени** «Принц и нищий»—уран hайхан телевизионно фильм. 15.20—**Үнгэтэ телевидени.** «Киногоор аяншалагшадай клуб».

Улаан-Үдэ харуулна:

16.20—16.30—«Совет сэрэгшэ»—киножурнал.

«Орбита» харуулна:

16.30 — Киноконцерт. 17.50—«Манай хүршэнэр»—теле-зүжэг. 19.00—«Время»—мэдээсэлэй программа. 19.30—«Эгээл hайхан онгосонууд»—уран hайханай телевизионно фильм. (2-дохи сери).

Улаан-Үдэ харуулна:

21.00 — Телефестиваль «Арадай оюун бэлиг». Прибайкалиин аймаг. 22.00—«Была война»—киноочерк.

«Орбита» харуулна:

22.30—«Улыбка друзей»—телефильмнүүдэй программа. 24.00 — «Время»—мэдээсэлэй. программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

17.50—«Белеет парус одинокий»—уран hайханай фильм.

ЯНВАРИИН 8, ПОНЕДЕЛЬНИК.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

18.00 — «Хубисхалша, эрдэмтэ, поэт»—киноочерк. 18.20—«Пионерия»— киножурнал. 18.30—Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.00—«Долоон хоногой панорама» (буряадаар). 19.30—«Эрдэм ба техникэ»—киножурнал. 19.40—«Үүсхэлэй дали»—промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 20.25—«Бидэнэр, морягууд дабди»—киноочерк. 20.35—«Спортын hонин». 20.45—Концерт. 21.05—«Дэлхэйн долоон хоног». 21.25—«Ко мне, Мухтар»—уран hайханай фильм.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54 приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66 76. отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86 пропаганды и агитации — 56-23 промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта 69-58, культуры и школ — 60-21 писем и рабселькоров 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная 56-62; машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.